www.alumni.si | informativna publikacija za nekdanje škofijke in škofijce

leto 9 | številka 15 | **november 2018**

AMO®

unitas libertas caritas
ALUMNI KLUB ŠKG

Klub Alumni Škofijske klasične gimnazije v Šentvidu, Šula 23, 1210 LJUBLJANA ŠENTVID | TISKOVINA

ISKRENE IN ISKRIVE ZGODBE "ŠKOFIJSKIH" DRUŽIN

AMOR MAGISTER ORIS

3 **»Zgodbe, ki jih piše življenje«**
Uvodnik

4 **Alumni klub se prebuja, prebudi se tudi ti!**
Nagovor Žige Sojarja, predsednika Kluba Alumni ŠKG

5 **»Vzgajaš s tem, kar si«**
Intervju z Barbaro in Matijo Mestnikom

8 **»Bog ima vedno načrt za nas«**
Intervju s Heleno in Alešem Rozmanom

11 **»Bogastvo je, da lahko to, kar živiš doma, živiš tudi v šoli«**
Intervju z družino Štefan

14 **»Zavedava se, da je najin odnos temelj vsega v naši družini«**
Intervju z Darjo in Tomažem Ovsenikom

17 **»Več otrok ni breme, ampak izziv in prednost«**
Intervju z Evo in Gašperjem Fortuno

20 **»Ko začneš sprejemati, se ti počasi odpre nov svet«**
Intervju z Ano in Petrom Perdihom

23 **Draga alumna, dragi alumen!**
Razmišljanje Marine Rugelj, ravnateljice OŠAŠ

24 **Draga bralka, dragi bralec!**
Razmišljanje Antona Česna, direktorja Zavoda sv. Stanislava

25 **Ekipa alumni in napoved dogodkov**
Novice iz Kluba Alumni ŠKG

AMO®

leto 9 | številka 15 | **november 2018**

unitas libertas caritas
ALUMNI KLUB ŠKG

Izdal in založil: **Zavod sv. Stanislava** | Odgovarja: **mag. Anton Česen** | Urednica: **Jerneja Potočnik** | Tehnični urednik: **Žiga Sojar** | Oblikovanje: **Marko Grimani**, www.grimani.si | Fotografije: **Arhiv Zavoda sv. Stanislava, Arhiv kluba Alumni ŠKG, zasebni arhivi intervjuvancev, Polona Avanzo** | Fotografija na naslovnici: **Polona Avanzo** | Tisk: **Salve d. o. o.** | Ljubljana, november 2018.

»Zgodbe, ki jih piše življenje«

V 2. letniku gimnazije mi je prof. Podlipnik za predstavitev referata dodelila Tolstojev roman *Ana Karenina*. Odličen roman, ki ga priporočam v branje vsakomur, je v tistih sivih popoldnevih, ko sem ga prebirala, pustil v meni kar nekaj podob. Spominjam se začetnih besed, ki so se mi prikradle na misel ob snovanju tokratne številke revije: „Vse srečne družine so si podobne, vsaka nesrečna družina pa je nesrečna po svoje". O tem, ali se s Tolstojem strinjate ali ne, boste lahko razmišljali ob prebiranju nove številke *Amorja*, ki se tokrat posveča družini.

Naj kot zanimivost povem (pri tem izhajam iz raziskave alumnov iz leta 2016), da imajo nekdanji dijaki in dijakinje Škofijske klasične gimnazije prvega otroka nekoliko prej, kot je povprečje v Sloveniji, poleg tega pa se jih več odloča za številčnejše družine. Ko sem kolege spraševala o številčnejših družinah škofijcev, ki bi jih lahko intervjuvali, sem večinoma prejela odgovor, da jih ne bo težko najti. ☺

V iskrivih in iskrenih intervjujih, ki so jih pripravili nekdanji dijak in dijakinje, boste lahko spoznali šest družin, ki so tako ali drugače povezane s škofijsko. Škofijska je (bila) prva izbira za kar štiri od šestih otrok v družini Štefan. Poti Barbare in Matije Mestnika, ki sta z nami delila svoje poglede na vzgojo, so se križale na škofijski in v Jegličevem dijaškem domu. Pri škofijcih Heleni in Alešu Rozmanu se je ljubezen vnela v študentskih letih, danes pa imata, kljub težki preizkušnji – bolezni raka na dojki, pet otrok. Podobno sta par in nato še mož in žena v času študija postala tudi nekdanja dijaka Ana in Peter Perdih, starša štirih otrok, med njimi hčerke z Downovim sindromom. Družino Fortuna sestavljata dva maksilofacialna kirurga, Eva in Gašper, in šest otrok, intervjuvali pa smo jih le nekaj dni po prihodu iz porodnišnice. Družino Ovsenik pa sta po rojstvu prvega fantka presenetila dvojčka in to kar dvakrat – Darji in Tomažu sedaj družbo dela 5 fant(k)ov.

Svoje razmišljanje o starših – škofijcih je z bralci delila tudi ravnateljica Osnovne šole Alojzija Šuštarja, dr. Marina Rugelj.

Verjetno je tudi do vas prišla novica, da ima Zavod sv. Stanislava novega direktorja. Vabljeni k branju prispevka Antona Česna, v katerem z bralci *Amorja* deli nekaj utrinkov iz svojega življenja.

Do menjave vodstva pa je prišlo tudi v Klubu Alumnov Škofijske klasične gimnazije. Izvedeli boste, kdo sestavlja novo ekipo, ki je prevzela vodenje po junijskem občnem zboru, predstavili pa vam bomo tudi pester in zanimiv nabor dogodkov, ki jih pripravljajo v prihodnjih mesecih.

Na koncu bi se rada zahvalila vsem, ki ste sodelovali in pomagali pri nastanku tokratne številke *Amorja*. Brez vas nam ne bi uspelo. Uredniške vloge sem se sprva malo ustrašila, a sem sprejela izziv. Sprva me je nagovorila tema, nato pa še veliko bolj zgodbe, ki so začele prihajati do mene. Z veseljem in radovednostjo sem prebirala zapise o različnih družinskih usodah, navadah, modrostih. Marsičesa sem se naučila in se ob marsičem zamislila.

Želim vam prijetno branje in upam, da izbrane zgodbe nagovorijo tudi vas.

Jerneja Potočnik, urednica

ŽELIŠ SVOJO PRIPOVED VSAKDANA?
BREZ POZIRANJA, NARAVNO, EDINSTVENO, RESNIČNO.
S FOTOGRAFIJO DOKUMENTIRAM VAŠ DAN.
WWW.POLONAAVANZO.COM

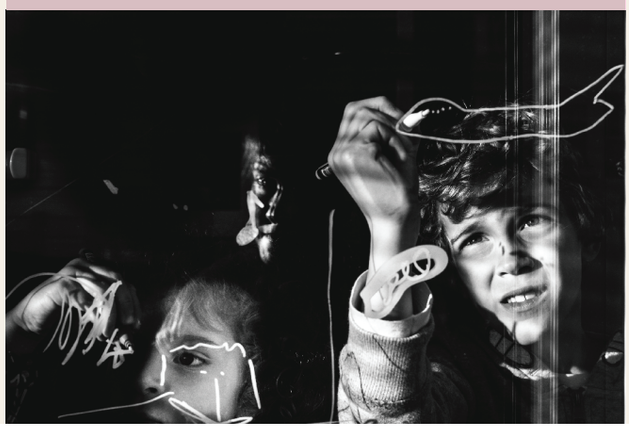

Alumni klub se prebuja, prebudi se tudi ti!

Alumni klub je letos zakorakal v svoje deveto leto delovanja. V preteklih letih je bilo narejenih mnogo dobrih in uspešnih stvari, na katerih lahko trenutno vodstvo gradimo in ustvarjamo naprej. Za to se na tem mestu vsem svojih predhodnikom in vsem, ki ste do sedaj sodelovali z Klubom Alumni ŠKG, zahvaljujem za vaš prispevek. Brez vas in vašega časa, idej, znanja in podpore danes, med drugim, ne bi brali 15. številke *Amorja*. A kljub vsemu je ostalo še veliko neizpeljanih idej in projektov, za katere se bomo v vodstvu kluba trudili po svojih najboljših močeh, da jih izpeljemo in premaknemo naprej.

Seveda bomo vse to lažje in hitreje izpeljali z vašo pomočjo in vašim sodelovanjem, dragi alumni. Zato vas v imenu Kluba Alumni ŠKG vabim, da se na nas obrnete vsi, ki bi si želeli sodelovati pri delovanju kluba. Naj bo to pri pripravi in izvedbi dogodkov, pri ustvarjanju revije *Amor*, pri pripravi vsebin za naš Facebook profil in spletno stran ter ostalih projektih. Pišite nam na **alumni@stanislav.si**, veseli bomo vašega sporočila.

Na tem mestu vas vabim, da spremljate našo spletno stran, **www.alumni.si**, ter Facebook profil **@AlumniSKG**, kjer so in bodo objavljeni vsi dogodki ter vse ostale novice.

Revija *Amor* je že od prve številke eden izmed stikov Kluba Alumni ŠKG z vsemi, ki smo svoj gimnazijski čas preživeli v Šentvidu. V vseh preteklih številkah so bili izpostavljeni nekdanji dijaki z najrazličnejših področij. Tokrat smo se odločili, da predstavimo nekaj večjih oz. številčnejših družin, ki so tako ali drugače povezane s Škofijsko. Vsi izhajamo iz takšnih ali drugačnih družin in si ustvarjamo svoje. Kakršnakoli že je naša družina, naj bo to okolje, kjer je naš dom, kjer se počutimo varne in ki nam nudi zavetje pred zunanjim svetom in izzivi, s katerimi se srečujemo pri našem vsakodnevnem življenju.

V svojem imenu in v imenu Kluba Alumni ŠKG vam želim veliko uspehov v vaših življenjih in vas za konec vabim na tradicionalno Stanislavovanje, ki bo letos še posebej slavnostno, saj naša gimnazija in dijaški dom praznujeta 25-letnico (ponovnega) delovanja. Vabilo najdete na hrbtni strani *Amorja*.

Žiga Sojar, predsednik Kluba Alumni Škofijske klasične gimnazije

Pri Zabarju

Gostilna * slaščičarna * prenočišča

Viška cesta 50 * Ljubljana

+386 1 423 2462

info@prizabarju.si

www.prizabarju.si

Barbara in Matija Mestnik: »VZGAJAŠ S TEM, KAR SI«

Pravita, da nista povsem »klasičen« škofijski parček. Oba sta Dolenjca, oba sta bivala v Jegličevem dijaškem domu, poznala sta se že v srednješolskih letih, a srci sta združila v študentskem domu. Zdaj sta Barbara, svetovalna delavka, in računalničar Matija Mestnik oče in mama Luciji (10 let), Hani (8 let) in Izaku (6 let). Živijo v Stični, v hiši z idiličnim razgledom. Pogovor je bil nadvse zabaven in globok hkrati. Opomba: ne sklepajte o Matijevi vlogi v družini po tem, da je govoril manj. ☺

Naštejta pet besed, s katerimi bi opisala svojo družino.

Barbara: Pestra, ljubeča, razigrana, povezana in pristna.

Matija: Domača, zabavna, polna zaupanja, varna in tradicionalna.

Imata petčlansko družino za veliko?

Barbara: Katera družina velja za veliko, je precej odvisno od okolja. V Stični smo bolj kot kaj drugega med povprečnimi. Poznava pa okolja, kjer družina s tremi otroki velja za podpovprečno – štirje otroci so osnovni normativ. Ne vidiva razloga, da bi se človek obremenjeval s tem, kaj pričakuje okolica. V številčnem smislu se trenutno dojemamo kot »popolna« družina … Mislim, da se družbeni »standard« dviguje z dva na tri otroke; morda zaradi boljših življenjskih pogojev ali splošnega družbenega ozračja.

Sta bila kdaj koli deležna očitkov, zakaj imata toliko otrok dokaj zgodaj, zakaj na primer raje ne potujeta ali kaj podobnega?

Matija: Ne toliko. Bolj obratno, v smislu, saj sta še mlada, lahko bi imela še kakšnega otroka.

Predvidevam, da od ljudi, ki imajo le enega otroka. ☺

Matija: Ali nobenega ali pa so samski. (Smeh.)

Barbara: Dejstvo je, da sva imela otroke relativno mlada (Lucijo, ko sta bila stara 25 in 26 let, op. a.) in drugega za drugim. Po tretjem otroku se nama je zdelo, da je dovolj. Nosečnosti nikoli nisem doživljala romantično, ker sem imela precej težav s slabostmi in se spomnim blaženega občutka in hvaležnosti po vsakem porodu, ko mi končno ni bilo več slabo … Šest let sem bila noseča ali doječa in počutila sem se fizično precej izčrpano. Ko otroci rastejo, človek seveda pride k sebi. Verjetno bi objektivno gledano zmogla imeti še kakšnega. Je pa tako, da zaradi drugačnih življenjskih situacij ne

čutiš več tako velike želje po še enem otroku. So pa zgoraj omenjena vprašanja zoprna. Ne vem, ali je kdo poklican, da sodi o teh temah in preveč sprašuje, četudi je vprašanje zavito v šalo. Sama se temu, da bi druge spraševala o tem, zelo izogibam. Kot tudi pametovanju: »Boš videl, kaj bo, ko boš imel tri otroke! Eden ni še nič, pri treh ti pa zmanjka kolen!« To mi je šlo vselej na živce. Ali v nosečnosti: »Boš videla, potem bo pa konec luštnega …« Moje pravilo glede tega je: ne pametuj, sploh, če te nihče nič ne vpraša.

Kako usklajujeta logistiko petčlanske družine s svojim prostim in delovnim časom?

Matija: Starejši dve lahko v šolo hodita že sami, prvošolca pa letos še vozimo. Jutra imam dvakrat na teden »čez« jaz, trikrat pa Barbara. Precej nama pomagajo moji starši, predvsem popoldan, ko otroci po šoli počakajo pri njih. Vožnje in izbor dejavnosti poskušamo čim bolj optimizirati – izbiramo večinoma dejavnosti, ki so otrokom dosegljive tudi peš.

Barbara: Ker so otroci že malce večji, je tega prevoznega »servisa« bistveno manj. Obvezni element naših popoldnevov po mojem prihodu iz službe je kuhanje večerje. Medtem marsikaj izvem, pomagam pri nalogi, spodbujam k razreševanju problemov in prepirov. Včasih »sadimo rožice«, včasih pa slalomiramo med večjimi ali manjšimi trni. Ko se vrne Matija, skupaj jemo. To je obred, brez katerega so otroci čisto zmedeni, zato ga imamo res visoko na prioritetni lestvici. Najin prosti čas pride na vrsto po 20. uri. Greva na sprehod, pri Matiji se izmenjujejo obdobja, ko se bolj aktivno rekreira, in tista, ko gleda svoje filme (serije), jaz pa takrat presrečna kaj preberem.

Ob treh otrocih sta v dveh letih postavila tudi hišo …

Barbara: V tistem času nisem imela redne službe oziroma sem bila na porodniških dopustih. Zaradi skrajšanega delovnega časa je bilo lažje tekati po opravkih na razne ustanove in urejati dokumentacijo za gradbeno dovoljenje. Zdaj vidim, da je bil to neke vrste blagoslov, da mi je bilo dano takrat biti več doma, ko je bilo tudi neposrednega dela z otroki največ. Ne predstavljam si, da bi tedaj imela službo kot zdaj, bilo bi mnogo težje. Takrat se tega nisem zavedala in vem, da če bi imela možnost za 8-urno delo, bi jo zagrabila. Torej, hvala Bogu za ekonomsko krizo, ko je bilo težko s službami. Fajn je, če vsako stvar, ki se ti zgodi, jemlješ tako, da je to verjetno že najbolj prav.

Barbara, tvoje omenjene službe so bile večinoma za določen čas. Kako zelo stresno je menjati delovno okolje vsakih nekaj mesecev?

Barbara: Ko sem pred kratkim srečala nekdanjo sodelavko, se nisem mogla spomniti, od kod jo poznam. Matija mi je navrgel, da ne morem kaj veliko zgrešiti, tako ali tako je vsak drugi mimoidoči moj nekdanji sodelavec. Seštela sem, da sem dejansko v življenju v vseh kolektivih imela preko tisoč sodelavcev. Zdaj sem v šesti službi, ampak ta je za nedoločen čas, tako da je obdobje intenzivnega »nabiranja« sodelavcev najbrž mimo. ☺ Da, menjava služb je bila

stresna, a človek se navadi tudi tega. Ko si le doma z otroki, malo izgubiš zaupanje vase, da si sploh sposoben delati kaj drugega kot se gibati med cunjami in lonci. Zato je treba največ truda vložiti v to, da stvari urediš v svoji glavi in greš z nekim zaupanjem vase novim izzivom naproti.

Matija, kaj je zate največji družinski izziv?

Matija: Trenutno je malo izzivov, ki se zdijo nerešljivi. Smo v obdobju mirne plovbe. Z Barbaro čutiva, da morava začeti nekaj vračati skupnosti in kaj več narediti v njej. Prešli smo obdobje, ko je treba otrokom fizično slediti na vsakem koraku. Zdaj je treba poskrbeti, da bo otroke okolje, v katerem bodo živeli, usmerjalo v dobro. Bolj kot v družini izzive vidim v družbi.

Imaš v mislih vajino sodelovanje v župniji?

Matija: Tudi to. Sledi va trenutnim navdihom, ki nastajajo ob spremljanju dogajanja okrog nas.

Barbara: Zavedava se, da se neposredni vpliv domače vzgoje z odraščanjem manjša. Sčasoma otroci pridejo v obdobje, ko starši lahko praktično dvignjenih rok upamo, da bodo otroci med vrstniki znali zagovarjati in živeti doma vcepljene vrednote. Če se odločiš soustvarjati okolje, v katerega otroci vstopajo, in se povezuješ s somišljeniki, je manj verjetnosti, da bodo otroci zabredli v napačno smer. Garancije ni nobene, je pa čista vest, da si naredil vse, kar je bilo v tvoji moči.

Je torej to tvoj vzgojni nasvet številka ena?

Barbara: Starši smo bombardirani z vzgojnimi priročniki, predavanji in podobnim. Sčasoma ugotoviš, da univerzalnih receptov ni in da največ narediš, če delaš na sebi, da si nekako normalno samozavesten in zagovarjaš stvari, v katere verjameš. Mislim, da se temu v terapevtskih krogih reče, da si »v stiku s sabo«. Vzgajamo z zgledom. Pomembno je, kaj otrok vidi. Lahko mu stokrat rečeš, naj bere, a če sam nikoli ne vzameš knjige v roke, ne boš dosegel ničesar. Podobno je na primer s poudarjanjem vrednote družine: otrok mora čutiti, videti, da si pripravljen vložiti svoj čas in energijo v to, da poskrbiš za dobrobit družine. Da se potrudiš in na prvo mesto postaviš to, da smo skupaj, ko je le možno. Bistveno je, da sam sebe gradiš

v podobo, za kakršno si želiš, da bi otroci delovali po njej. Potem to lahko ponotranjijo in tako živijo.

Marsikje se je družba zavrtela v smer, da dame podpirajo tri vogale in še tri četrt četrtega. Matija, kako vidiš aktivn(ejš)o vlogo družinskega očeta?

Matija: Barbara, kako jo vidim? (Smeh.) Pomembno se mi zdi, da je družinski oče človek na mestu, da predstavlja stabilnost. Da se otroci lahko vselej zatečejo k njemu, da ni nič prehudo in da je vse mogoče rešiti. Da se tudi na problematične situacije odzove mirno. Oče predstavlja družini varnost. Del tega so tudi finance, dom … Druga njegova vloga pa je, da popelje otroke v svet. To včasih pomeni, da mora kdaj delovati tudi »proti« ženinim strahovom in zaščitništvu. Primer: bili smo na morju. Dan potem, ko je Hana splavala, sem šel sam z otroki plavat do bližnjega otoka. Barbara je trepetala tam na obali, otroke pa je izkušnja, da so to zmogli, navdajala z velikim ponosom. Mislim, da tudi tovrstne izkušnje pomembno vplivajo na razvoj otrokove samopodobe – bo šel korak dlje ali se bo ustavil pri najmanjši prepreki. Tretja pomembna lastnost očeta pa je, da zna biti tudi ljubeč in nežen.

Barbara, koliko mora biti materinski lik oddaljen od cankarjanskega modela razdajajoče se mame?

Barbara: Če si mati, ki se le razdaja, dvomim, da si lahko zadovoljna in izpolnjena do te mere, da lahko to učinkovito prenašaš naprej. Še posebej če imaš hčerke, je treba zelo paziti, da jim s svojim zgledom ne daješ sporočila, kako je treba biti vedno na voljo in se žrtvovati. Če me kdaj zanese v nezdravo smer, si rečem: »Stop.« Zdi se mi, da z leti napredujem v tem, da si znam vzeti čas zase in to namerno poudariti pred otroki. Rečem na primer, da grem sama na sprehod ali s prijateljico na kavo. Ali: »Imam te najraje na svetu, a zdaj res ne morem s tabo kartati in grem za deset minut ležat.« Otroci, presenetljivo ali ne, to vse razumejo in sprejmejo. Z veseljem služim, nočem pa biti zasužnjena. Eden bistvenih elementov »cankarjanstva« se mi zdi očitanje, ko imaš razdajanja dovolj in bližnjim to »mečeš naprej« v slogu: »Vse sem dala zate, ti pa takole …« Občutki krivde, ki se ob tem nalagajo v otrocih, so nedvomno uničujoči za njihovo mnenje o lastni vrednosti.

Matija: Tudi jaz sem alergičen na takšne stvari. Kadar opazim elemente pretiranega razdajanja pri ženi, ji rečem: »Kave bi.« Da jo spomnim, da cankarjanstvo ni ideal, ki bi mu bilo vredno slediti. Ponavadi hitro razume.

Intervju in fotografije: Lojze Grčman

No Sweat je naraven deodorant v prahu, ki deluje do 24 ur brez škodljivih aditivov, ne pušča sledi in madežev ter je najučinkovitejši naravni način za prijeten telesni vonj.

Izberite med 5 čudovitimi mešanicami No Sweat deodarantov: Coconuts, Nojito, Blossom, Lovender in Mandarin ter si s kodo: **amor18** do 30.11.2018 zagotovite **15% popust**.

Več na:
www.theohmcollection.si

Helena in Aleš Rozman: »BOG IMA VEDNO NAČRT ZA NAS«

Poti Helene in Aleša Rozmana so se križale že na škofijski, spletle in povezale pa v času študija. Poročila sta se po šestih letih, a bi se po Aleševem mnenju lahko že prej, saj v zakonskem življenju zares uživata. 7-članski družini s preizkušnjami ni bilo prizaneseno. Danes sta Helena in Aleš zaradi njih močnejša, bolj povezana in verjameta, da ima Bog za nas vedno načrt.

Kako sta se spoznala? Ali sta si bila všeč že na gimnaziji? ☺

Aleš: Heleno poznam že iz gimnazije. Ampak takrat je bila Helena še »piflarka«. Kasneje na faksu sva si postala všeč.

Helena: Jaz se Aleša ne spomnim z gimnazije. Opazila sem ga na študentski veroučni skupini. Vsako leto smo naredili tudi kakšen potep v tujino in tako sva na potovanju do Češke sedela skupaj v avtobusu, se pogovarjala in takrat sem se zaljubila.

Kako dolgo sta bila par, preden sta se poročila? Imata kakšno zabavno anekdoto iz tega obdobja?

Aleš: Hoditi sva začela konec 1. letnika faksa. Preden sva se poročila, sva bila par 6 let. Če pogledam nazaj, bi rekel, predolgo.

Helena: Par sva bila kar šest let, ja, očitno sva bolj počasi rasla. Že ko sem se zaljubila v Aleša, me je pritegnilo to, da se zna smejati, da se rad pošali in me spravi v smeh. Sedaj mi je fino opazovati, kako otroci to povzemajo po njem. Se trudim, da ne zaostajam, a vseeno še potrebujem vajo.

Kako sta se pripravljala na poroko?

Aleš: Priprave na poroko so zabavno obdobje, polno pričakovanj. Poroka je bila najina največja žurka v življenju. Morda bo samo še na pogrebu toliko ljudi (ali pa tudi ne). Hvaležna sva paru, ki nama je pred poroko dal knjigo »Preparing for Marriage«. Gre za delovni zvezek, kjer se na zabaven način pogovoriš o vprašanjih, na katere naletiš po poroki.

Helena: Hodila sva tudi na priprave k p. Gostečniku in se vključila na predzakonsko skupino v Najino pot. Zelo povezovalna pa je bila priprava s knjigo, ki jo je omenil že Aleš. Vsebuje ogromno različnih vsebin, začrtaš določene stvari za zakon, si napišeš zaobljube. Take, res fletne stvari.

Ali sta si od nekdaj želela veliko družino ali odločitve prihajajo sproti?

Aleš: V pripravah sva naletela tudi na temo otroci. Že od samega začetka sva si želela veliko družino. Zaradi Helenine bolezni sva mislila, da bova ostala pri štirih, vendar je Bog dober in nama je letos poklonil še najmlajšo, Lucijo.

Helena: Ja, res, všeč so nama bile nekatere večje družine, ki sva jih poznala. Nisem si predstavljala, da me bo rojstvo hčerke tako potegnilo, da bom tako uživala in bom vsakič znova spet želela nositi dodatne kilograme ter razkazovati trebušček, da se bom veselila popadkov in nove porodne zgodbe. Resnično, otrok je nekaj najbolj mamljivega, dišečega, nov odnos in dar od Boga, da naju še bolj oblikuje ter odstrani mnogo egoističnega v naju.

Kako skrbita za vajin zakonski odnos, si vzameta čas zase? Imata kakšne skupne hobije, rada odideta kam skupaj na lepše?

Aleš: Velika družina zahteva aktivno življenje, če me razumete. Potrebuje pa tudi zdrav temelj, najin odnos. Zato vsak mesec planirava zmenek. Rada greva v kino, skupaj tečeva, greva na kolesarski izlet ali na večerjo. Takrat si dajeva podporo in izdelujeva vizijo naše družine.

Helena: Otroci bodo z nama le določen čas, zato se trudiva biti z njimi sedaj, ko naju najbolj potrebujejo. Ni pomemben le kvaliteten čas, ampak tudi kvantiteta. Pridigar v Svetem pismu veliko govori, da ima vse svoj čas. Zato določiva čas za zmenke, čas, posvečen otrokom, čas za praznovanja, družinske tradicije in ostale malenkosti, ki nama veliko pomenijo.

Ko sem zbolela, sem videla, kako vsi rakavi bolniki želijo, da bi imeli več časa, ne zdravja. Pripravljeni so hoditi okoli zdravnikov, le da bi si podaljšali čas in s tem uživali s svojimi najdražjimi. Zato tudi midva paziva, da ne dajeva viška časa službi ali ostalim prikritim jemalcem časa, temveč drug drugemu, družini in Bogu.

Kako usklajujeta poklicno in družinsko življenje?

Aleš: Po poklicu sem računalničar in imam srečo, da lahko delam od doma. Kot sistemski inženir večino časa skrbim za nemoteno delovanje strežnikov. To pomeni, da sem v službi nikoli in pa ves čas. Doma sem si uredil pisarno, da ne izgubljam časa s prevozom v službo. Nimam predpisanega urnika, najraje pa delam dopoldan, ko so otroci v šoli ali zvečer po 20. uri. Vmes se trudim čim več časa preživeti z njimi.

Helena: Jaz sem po izobrazbi prof. slovenščine in sociologije, vaditelj in učitelj plesa, nekaj tečajev pa sem opravila tudi na področju peke slaščic. Na Osnovni šoli Alojzija Šuštarja učim dva predmeta, ki ju druge šole nimajo: Ples in Praktikum. Vesela sem, da sem med študijem čas posvetila tudi ostalim hobijem, ki mi sedaj koristijo pri izbiri dela. Lahko sem ustvarjalna na več področjih. Največje poslanstvo pa seveda doživljam kot Aleševa žena in mamica najinih petih otrok.

Prav otrok mi je dal spoznanje, da je ta odnos vreden veliko več kot kariera in denar. Odločila sem se za družino. Otrok nimava v vrtcu, saj želim v tem obdobju preživeti čim več časa z njimi. Dokler ne bodo vsi v šoli, delam največ polovičen delovni čas.

> “ Tako se vsi še bolj zavedamo, kaj je zares pomembno. Da ne drvimo v isto smer kot svet in se prepuščamo besedi sveta, temveč udejanjamo, kar pravi sveta Beseda.

Katera je bila največja preizkušnja, pred katero je bila postavljena vajina družina ali vajin odnos? Kako gledata nanjo?

Aleš: Menim, da je bila do sedaj največja preizkušnja za našo družino Helenina bolezen rak na dojki. Ob taki novici sem se seveda

vprašal o smislu življenja in kakšen načrt je Bog imel zame, če mi je namenil le deset let zakonskega življenja in me nato pustiti samega s štirimi otroki. Odgovorov na taka vprašanja ne dobiš s človeškim razumom, ampak je odgovore nanj potrebno poiskati v Svetem pismu. Bog ima vedno načrt za nas.

Helena: Več jih je bilo, danes bi lahko bila z nama dva otroka in od teh dveh bi bil eden bolan. Zato pač ne verjamem v naključja, temveč so zame to vse čudeži. Zagotovo pa je bilo najtežje, a tudi zelo bogato in povezovalno obdobje takrat, ko sem se zdravila za rakom dojke. Na ta čas gledam kot na del življenja, ki ga je Bog dopustil z namenom. Tako se vsi še bolj zavedamo, kaj je zares pomembno. Da ne drvimo v isto smer kot svet in se prepuščamo besedi sveta, temveč udejanjamo, kar pravi sveta Beseda.

V srcu mi ostaja tudi Božja bližina. Skozi celotno zdravljenje sem doživela ogromno blagoslovov. Še bolj se je pokazalo, kako skrben je Aleš, kako mi zna povedati, da sem mu lepa in privlačna, tudi ko se sama sebi nisem zdela. Čutila sem, kako se lahko o vsem pogovorim z njim in sem popolnoma varna. Povezali smo se tudi z otroki, se nasmejali ob izpadanju las, preizkušanju moje lasulje. Ganilo me je, ko so naglas molili zame, me objeli s kakšno svetopisemsko vrstico. Prijatelji so mi prinesli domače dobrote, me podprli z molitvijo ... Imam vtisov za celo knjigo.

Kakšen je vajin pristop k vzgoji otrok?

Aleš: Ko sva dobila prvo hčer, sva se začela spraševati, kako jo vzgajati, kaj jo naučiti, dokler ne postane polnoletna. Na svetopisemski skupini smo začeli proučevati knjigo *Ljubite jih, vzgajajte jih (Love them, discipline them)*, ki vse razloge utemeljuje na svetopisemskih vrsticah.

Helena: Že ko sva z Alešem kot fant in dekle varovala otroke drugih družin, sva opazila razlike. Spraševala sva se, zakaj je temu tako. Ko sva sama začela iskat modrosti v knjigah, na seminarjih in predavanjih, naju je izmed vseh teorij, metod, vzgojnih prijemov najbolj navdušila svetopisemska vzgoja. Temelji na opominjanju ali usmerjanju otrok. Odgovornost za vzgojo pa nosi oče, kot pravi Pismo Efežanom 6,4. Nalaga nam vzpostaviti red v družini in otroke naučiti odgovornosti. Vse to pa se otroke nauči preko igre, treningov, posvečenega časa in gradnje odnosa.

Kakšno »dediščino« želita podariti svojim otrokom?

Aleš: Za otroke želiva imeti načrt. Če se lotite nekega projekta, gradnje hiše ali se odpravite na počitnice, za vse najprej izdelamo načrt. Težko je vedeti, v kakšno osebnost bo odrasel vaš otrok, če nimate plana, kakšne vrednote mu želite privzgojiti.

Helena: Strinjala sva se, da otrok ne želiva vzgajati v pridne in ubogljive zgolj zato, da bi izgledali lepo. Otroka se da naučiti, da se lepo obnaša, težje pa je spreminjati njegovo srce. Želiva, da bi otroci sami hrepeneli po vrednotah, ki jih zagovarjava. Zunanje obnašanje bo temu sledilo.

Ali bi se še enkrat odločila za Škofijsko klasično gimnazijo? Če ja, zakaj?

Aleš: Da. Gre za šolo, ki poleg znanja gradi tudi na osebnosti mladih. Pri pridobivanju znanja ni pomembno le, kaj se naučiš, ampak tudi s kom se družiš. Bolj ko je življenje osebno, bolj je bogato. Večina prijateljev, s katerimi se danes družim, ni s faksa, ampak prav iz srednje šole.

Helena: Da, tudi jaz bi se še enkrat odločila za ŠKG. Zaradi odnosov, ki sem jih spletla tam, zaradi širine, ki sem jo dobila, in tudi zato, da sem se naučila, da nisem vedno najboljša, da pravzaprav nimam pojma o določenih stvareh.

Ali bodo tudi vajini otroci hodili na ŠKG? ☺

Aleš: Vsekakor jim bova povedala za Škofijsko gimnazijo in jo priporočila. Toda če bova presodila, da to ni najboljša izbira zanje, jim bova dala tudi druge možnosti. Fantje naj bodo fantje in če jim bo poklicna šola bolj ustrezala, bodo lahko izbrali to možnost. No, morda pa bo čez 10 let že obstajala Škofijska poklicna srednja šola.

Helena: Otrokom že sedaj poveva kakšno prigodo iz gimnazijskih časov. Želiva jim omogočiti najboljše šolanje. Vendar zaenkrat še ne veva, kako se bodo odločili sami.

Intervju: Tina Martinec Selan
Fotografije: Polona Avanzo

GRIMANI·SI
[oblikovalski studio]

Družina Štefan:

»BOGASTVO JE, DA LAHKO TO, KAR ŽIVIŠ DOMA, ŽIVIŠ TUDI V ŠOLI«

Brata in sestri smo povprašali, kako je, če več otrok iz iste družine obiskuje ŠKG, in kako do tega sploh pride. Dominik, Klara in Patricija so z veseljem obudili spomine na gimnazijska leta, Rok pa svojo škofijsko pot začenja letos.

Štefanovi, se lahko predstavite bralcem Amorja?

Klara: 8-članska družina Štefan prihaja iz Moravč. Sestavljamo jo tri punce in trije fantje, od tega štirje škofijci, vzgojiteljica in mehatronik. Jaz sem druga najstarejša, zaključila sem razredni pouk na Pedagoški fakulteti, trenutno pa sem doma na porodniškem dopustu s prvorojencem Timotejem.

Patricija: Sem četrta po vrsti, študentka na Fakulteti za družbene vede, program Evropske študije.

Dominik: Sem najstarejši. Zaključil sem študij geodezije, sedaj pa sem zaposlen kot geodet na Zavodu za gradbeništvo. Sicer pa sem mož in oče, v prostem času pa se posvečam predvsem glasbi.

Rok: Jaz pa sem zadnji, šesti otrok, obiskujem 1. letnik in se učim španščino.

Dominik, zakaj si se odločil za škofijsko?

Dominik: V sedmem razredu sem bil na Poletni jezikovni šoli v zavodu. Takrat se mi je šola zdela zelo zanimiva in sem ugotovil, da bi bilo kar super, če bi šel na ŠKG. Z enim od cimrov s Poletne jezikovne šole sva čez dve leti celo postala sošolca. ☺ Najpomembnejši dejavnik pri odločanju pa sta bila bratranec in sestrična, ki sta ŠKG že obiskovala in sta bila zelo zadovoljna, zato odločitev ni bila težka.

Klara, kaj ti je Dominik kot fazan povedal o svoji šoli? Kaj te je prepričalo?

Klara: Pravzaprav se ne spomnim, da bi mi prav veliko povedal o šoli. Videla sem, da mu je bilo všeč, in vedno je imel na zalogi kakšno prigodo iz razreda. Smešno, ampak ko sem bila prvič v šoli z Dominikom, me je najbolj pritegnila plezalna stena in tudi vpisala sem se z mislijo na plezalno šolo. Iz tega ni bilo nič in resnici na ljubo sem po tej steni plezala samo enkrat.

Nato sta starejšima sledila še mlajša ...

Patricija: Dominik in Klara sta tako z veseljem hodila na Škofijsko, da sploh nisem razmišljala, da bi šla drugam. Mene so čisto prevzeli zbori in izkušnja z dneva odprtih vrat, ko si med škofijci opazil samo smeh, dobro voljo in sproščenost. Zdelo se mi je, da mora biti to res »fajn« šola, da so dijaki na delovno soboto tako dobre volje. Sploh nisem šla na informativne, samo vpisala sem se. In mi ni žal.

Rok: Jaz pa sem proti koncu osnovne šole bolj kot ne vedel, da bom prišel sem. Ker so veliko potovali, ker so dobri zbori in ker so si drugi tam ustvarili lepe spomine, sem se tudi jaz odločil ustvariti svoje.

Kako ste se počutili v šoli? Razred in profesorji naredijo svoje … Imate zelo različne izkušnje?

Patricija: Prvi teden je bil katastrofalen, doma sem naznanila, da ne bom »zdelala« te šole. Potrebovala sem kar nekaj časa, da sem ujela ritem. Poleg tega je bilo v razredu kar 16 »domcev«, ki so se že poznali, jaz pa nisem poznala nikogar. Ampak ni dolgo trajalo. Moram reči, da sem imela čudovit razred. Še danes se lahko z vsakim, ki ga srečam, karkoli pomenim, z nekaterimi sošolkami smo še vedno zelo dobre prijateljice.

Dominik: Jaz sem užival. S sošolci smo se dobro razumeli, vedno smo potegnili skupaj. Edino za kakšne razredne projekte smo se bolj težko kaj dogovorili. Itak s(m)o pa baje c-jevci že tako malo posebni. ☺ S profesorji smo se načeloma kar dobro razumeli. Vedno so ti eni bolj blizu, drugi mogoče malo manj, ampak jaz sem bil z našim »izborom« profesorjev zelo zadovoljen. Zagotovo pa sem najbolj zavzeto sodeloval pri pevskem zboru.

Klara: Še enkrat bi izbrala enako. Razred je bil odštekan in nikoli ni bilo dolgčas, profesorji pa … upam, da se me ne spomnijo. ☺

Na škofijski niso redki prizori, ko septembra kdo zakliče: »Še eden!« So tudi vas profesorji kdaj primerjali ali vam vsaj omenjali starejše sorojence?

Klara: Najbolj se spomnim prve ure pri prof. Jernejčiču, ki je ob mojem priimku najprej vprašal, ali je Dominik moj brat, in pripomnil: »Bomo videli.« Po prvi ustni oceni (tri, v nasprotju z Dominikovimi peticami) pa je komentiral: »Vi pa niste *glih* kot vaš brat.« In nadaljnjih primerjav ni bilo več.

Patricija: Jaz se najbolj spomnim prve ure slovenščine pri prof. Kurinčiču, ko me je vprašal, ali je Dominik moj brat. Odvrnila sem, da ja in se ob njegovi pripombi: »On je bil zares priden in bister dijak. A boste vi tudi?« samo nasmehnila.

Rok: Na avdiciji za zbor me je prof. Fojkar vprašala, ali imam kakšnega starejšega brata ali sestro. Ko sem ji povedal, kdo so, je rekla: »Oh, a res? Joj, lepo mi vse pozdravite, še posebej Patricijo in Klaro.«

Mlajši, se je splačalo hoditi na isto šolo kot starejši? Ste dobili veliko nasvetov in starih testov?

Klara: Da, nekaj testov. ☺ Ampak z Dominikom na žalost nisva imela veliko istih profesorjev. V nasprotju z ostalimi tremi sem imela edina nemščino.

Patricija: Testi niso prišli preveč prav, saj sem bila precej mlajša, mi je pa Dominik pomagal s fiziko in španščino. Pa še dober vtis je pustil pri profesorjih (in visoka pričakovanja zraven)!

Rok: Testov še nimam, sem pa dobil veliko učbenikov in delovni zvezek za laboratorijske vaje pri biologiji, ker sem se nanj spomnil šele dan pred vajami. Bila je nedelja, nisem ga mogel kupiti in sem vzel tistega, ki sem ga našel med njihovimi zvezki. ☺

> “ Sprejetost v razredu in zboru mi je dala pogum in prostor za osebno rast, da sem lahko razvila talente, ob sošolcih in izzivih profesorjev oblikovala svojo osebnost, si pridobila prijatelje in zaupnike.

Ste poleg pouka obiskovali tudi obšolske dejavnosti?

Klara: Bila sem v Dekliškem komornem zboru. Nekaj najboljšega, kar se mi je lahko zgodilo. Pevske vaje, tekmovanja in turneje so med mojimi najlepšimi spomini. Za to sem res hvaležna. Izven šole pa sem bila še pri skavtih, animatorjih, gasilcih, dramski skupini, še v enem pevskem zboru, godbi … povsod, razen doma. Takrat je bilo kak dan res naporno, sploh ker mi nenapovedano spraševanje kljub vsemu ni ušlo. Vendar je bilo vredno vsake neprespane noči. In minusa v krogcu pri biologiji.

Patricija: Tudi sama sem pela v Dekliškem komornem zboru. Perfektna izkušnja in super obdobje. Ogromno sem se naučila o petju, pevski tehniki, glasbi in kulturi. Z zborom sem šla tudi prvič na letalo – sama nepozabna doživetja! To je bila tudi naložba za vnaprej. Če poveš, da si pel pri Heleni, imaš definitivno plus točko. ☺ Sodelovala sem tudi pri animatorjih, gasilcih, v dramski skupini, še v enem zboru …

Dominik: Tudi jaz sem od zavodskih obšolskih dejavnosti obiskoval samo pevski zbor. In takrat mi je to povsem zadoščalo. Danes bi se najbrž vpisal še kam, npr. računalniški ali debatni krožek. No,

»računalniške« ponudbe takrat skoraj ni bilo … Definitivno pa bi še enkrat izbral pevski zbor, saj je bilo to eno super doživetje.

Lahko izberete tisti najlepši spomin na škofijsko, ob misli na katerega vas še danes pogreje pri srcu?

Klara: Težka izbira. Ko je naš razred stopil skupaj, smo dosegli marsikaj. Res dober občutek. Če pa moram izbrati, izberem dve zmagi: s sošolkami smo zmagale na medrazrednem turnirju v nogometu – noro vzdušje in timski duh, z zborom pa na tekmovanju na Norveškem – neopisljivo, čista čarovnija.

Patricija: Uuuuh, teh je pa mnogo. Med najzabavnejšimi iz razreda je gotovo naša božična jelka, naš zaščitni znak pri jaslicah. Ko so začele odpadati iglice, so čistilke vzpostavile pisno komunikacijo skozi okno v razredu, ki je prerasla v mini dopisovanje. V drug koš najlepših spominov pa sodijo ekskurzije.

Dominik: Kar nekaj iskric je, ki se jih vedno z nasmehom spominjam. Zagotovo ekskurzije, turneja z zborom, Poulencova *Stabat Mater* v Cankarjevem domu s simfoniki RTV, naša prva ura glasbe pri prof. Močniku, ko smo mu zapeli *Belo snežinko*, kako smo s sošolci vsako (ne)prosto minuto igrali tarok … Pa ura spraševanja pri prof. Kurinčiču v prvem letniku, ko je moral sošolec zapeti eno ljudsko pesem. Izbral je pesem *Oj, ta vojaški boben*. Nato je prof. Kurinčič poklical še mene in skupaj smo triglasno prepevali.

Za nekatere modrosti se nam oči odprejo šele, ko šolo zapustimo. Kakšen je nekaj (ali malo več ☺) let po maturi vaš pogled na gimnazijska leta?

Klara: V razredu sem se počutila sprejeto in to mi je res veliko pomenilo. Imenitno smo se imeli. Ob svojih številnih obšolskih dejavnostih bi verjetno lahko na prste preštela vikende, ko sem bila res prosta, vendar ne bi prav ničesar spremenila. Gimnazijska leta so mi bila ljubša od študijskih.

Patricija: V bistvu imam toliko lepih, smešnih in zanimivih prigod iz gimnazijskih časov, da kar pozabim, da smo se zraven mučili z latinščino, fiziko in biologijo. Sama pravim, da ni težko biti študent, ampak se mi zdi, da je biti škofijec še laže in bolj fino. Predvsem zaradi ljudi in edinstvenega vzdušja na ŠKG.

Dominik: Včasih se mi zdi, kot da so bila leta na ŠKG nekakšna oaza na severozahodu Ljubljane, en čisto svoj svet, v katerem sem užival, iz katerega sem lahko marsikaj odnesel in se vedno rad vračal vanj. Vsaka stopnja šolanja ima svoje lepe strani, ampak prav gimnazijsko izkušnjo bi najbolj z veseljem ponovil.

Se vam zdi, da je škofijska močno vplivala na vas, vaše vrednote, kariero …?

Klara: Težko rečem, da prav škofijska sama, vendar je seveda lažje živeti vrednote iz družine v okolju, kjer je več ljudi takih. In če v »kritičnih« letih te vrednote ohraniš, jih ohraniš za vse življenje. Sprejetost v razredu in zboru mi je dala pogum in prostor za osebno rast, da sem lahko razvila talente, ob sošolcih in izzivih profesorjev oblikovala svojo osebnost, si pridobila prijatelje in zaupnike. Čeprav to verjetno velja za večino ljudi v teh letih, bi lahko rekla, da je imelo zame šolsko okolje ključen vpliv na to, kar sem. In ker sem s svojim življenjem v veliki meri zelo zadovoljna, je bil vpliv očitno dober.

Patricija: Se strinjam s Klaro. Ne toliko šola kot odnosi in zgledi. Veliko lažje je, če sošolci podobno gledajo na svet. Od vrednot bi izpostavila predvsem profesionalnost in spoštovanje. Da opraviš svoje delo najbolje, kot zmoreš, in da spoštuješ vse – tako službo, ustanovo, sošolce, profesorje, sodelavce kot tudi pouk in snov. Na primer to znamenito pravilo, da nobena ura ne odpade. »Pouk je vrednota,« nam je govoril ravnatelj, prof. Feštanj. Skratka, naučiti dijake nekaj o življenju. In to potem pogrešaš na faksu.

Dominik: Ko danes gledam nazaj, se mi zdi veliko bogastvo, da lahko to, kar živiš doma, živiš tudi v šoli. Zato sem vesel, da imamo tako šolo, da imamo to možnost, da smo tudi v šoli to, kar smo.

Intervju: Patricija Kavčič
Fotografije: družina Štefan

Darja in Tomaž Ovsenik: »ZAVEDAVA SE, DA JE NAJIN ODNOS TEMELJ VSEGA V NAŠI DRUŽINI«

Darja in Tomaž Ovsenik sta zagnana posameznika, aktivna na številnih področjih doma in v svoji okolici. Poleg tega sta tudi starša petim sinovom. Kar pri Ovsenikih večini takoj pade v oči, je to, da sta se jima rodila kar dva para dvojčkov. Prijazno so se odzvali našemu povabilu na klepet in nam odprli vrata svojega doma ob robu gozda na Gorenjskem.

Kje sta se spoznala?

Darja: Pri skavtih, v četi. Jaz sem bila stara enajst, Tomaž pa petnajst let, tako da kakšnega posebnega zanimanja drug za drugega takrat nisva kazala.

Tomaž: Potem sem bil Darjin voditelj v klanu in takrat sva se zagledala. Pravzaprav sva se poznala zelo dolgo, preden sva postala par.

Se vama zdi, da je lažje, če stopiš v zvezo z nekom, ki ga poznaš že od prej?

Tomaž: Zagotovo potem ta oseba ni neka neznanka, ki je priletela v tvoje življenje. No, je pa lahko tudi malo zakomplicirano. Midva sva se poznala tudi zato, ker je Darja prej hodila z mojim prijateljem. Po svoje so bile to precej burne in boleče stvari. Da moraš reči prijatelju: »Joj, a bi ti bilo zelo zoprno, če ...«

Darja: In potem se morata dobiti na pivu, da se »zmenita«. No, skratka, najina stična točka so bili skavti. Se mi zdi, da so nama ti dali res veliko življenjskih izkušenj.

Tomaž: Skavti te res pripravijo na življenje. Ko sva začela hoditi, sva prvo leto skupaj vodila noviciat, "mulce", Darjinega brata, mojo sestro, šest sva jih imela. Spomnim se, da sem takrat prvič pomislil: »Joj, a midva bi rada imela skupaj družino? Pa saj se bova pobila!«. Veš, kolikokrat se spomnim na to. Zdaj imava pa samo enega manj.

Ali sta se takoj po poroki odločila za otroke?

Tomaž: Najprej sva rekla, da bova kakšno leto počakala, ker Darja še ni imela diplome. Potem pa kar nekaj let nisva mogla imeti otrok, prvega otroka sva dobila šele štiri leta po poroki. Zanimivo mi je bilo opazovati, kako te prvo leto po poroki vsi sprašujejo: »Kdaj bodo pa otroci?«, drugo leto te sem in tja kdo vpraša, tretje leto pa večinoma vsi utihnejo.

Darja: Pravzaprav sva že sprejela dejstvo, da ne bova imela otrok. Da nama je Bog očitno v življenju namenil drugo pot.

Tomaž: Takrat sva se odločila, da ne želiva nobene umetne pomoči pri tem. Tudi o posvojitvi takrat še nisva razmišljala. Okrog novega leta je Darja dala idejo, da bi šla za kakšen mesec pomagat v misijone v Afriko. Predlagal sem, da greva že tisto leto.

Darja: Potem se je januarja, še preden sva uspela rezervirati karte, napovedal prvi otrok.

> “ Pravzaprav sva že sprejela dejstvo, da ne bova imela otrok. Da nama je Bog očitno v življenju namenil drugo pot.

Ne morem mimo dejstva, da sta Nacetu sledila kar dva para dvojčkov. Je bil to za vaju velik šok?

Darja: Prvi par dvojčkov je bil kar veliko presenečenje. Zelo pozitivno sva doživljala vse skupaj, kar naenkrat bova imela tri otroke. Nisva pa se zavedala, kaj to v resnici pomeni in kaj to za sabo potegne. Za naju je bila to potem kar huda preizkušnja.

Tomaž: Kar naenkrat sva imela tri otroke, takrat je bil prvi sin star dvajset mesecev, ni še govoril, bil je v plenicah, mlajša dva sta bila zelo nespeča, imela sta krče. Zelo naju je pokosilo. Kot starša in tudi kot zakonski par.

Darja: Mene je stisnilo tudi čisto na osebni ravni. Nisem več vedela, ali bomo sploh preživeli. Bilo je res zelo naporno – biti ves čas na voljo trem, se ponoči zbujati tako pogosto, da včasih zjutraj nisem vedela, ali sem sploh kaj zatisnila oči, imeti pogosto občutek, da nikoli nimaš dovolj rok, da ne zmoreš niti osnovnih stvari v gospodinjstvu, kje šele, da bi pomislil kaj nase … Ampak zdaj, ko gledam nazaj, vidim, da je bilo zame dobro, da sem vse to doživela. Da so se nekatere stvari v meni bolj izoblikovale, da sem bolj močna, da si znam poenostaviti stvari, da stavim najprej na Boga, nato pa "oddelam" svoj del. Predvsem pa se mi zdi pomembno, da znaš prositi in sprejeti pomoč, ko ne moreš več. Občutek imam, da je to sodobnim ženskam pogosto precej težko narediti. Da moramo sebi kar naprej dokazovati, da ne potrebujemo pomoči.

Po prvih dvojčkih sem se vrnila v službo in med raziskovanjem za članek o dvojčkih našla dejstvo, da se v družinah z dvojajčnimi dvojčki le-ti dokaj pogosto ponovijo. Takrat sem že vedela, da sem noseča in vsi simptomi nosečnosti so bili povsem enaki kot pri drugi nosečnosti … Bolj ko se je bližal datum za prvi pregled, bolj me je stiskalo, da jaz ne bom zmogla še enkrat skozi vse to. Še živo se spomnim, da sem v molitvi Boga vprašala, ali misli resno. Da ima očitno dober smisel za humor – da nama najprej ne da otrok, nato pa jih natrosi v parih. Na prvi pregled sva šla v tišini, vsak s svojimi mislimi, kaj naju čaka.

Tomaž: Na pregledu je šla ginekologinja samo enkrat čez zaslon in v desetinki sekunde mi je bilo vse jasno – dva mehurčka. Kar malo nama je zastal dih. Takrat ko sva imela še tri majhne otroke, se mi je pogosto zdelo, da sva na robu svojih zmožnosti, da ne bova zmogla, da zakon ne bo zdržal, pa služba … Pri prvih dvojčkih nama je na srečo zelo pomagala mama. Potem sem si pa rekel, očitno Bog računa name, vsakemu naloži samo toliko, kolikor zmore. On bolje ve, koliko lahko prenesem.

Darja: Potem sva se ustavila in se vprašala – kaj lahko narediva, da bo šlo v drugo lažje? Na podružnični šoli sem se dogovorila, da

smo kdaj prišli po kosilo, znanci so nama prišli kaj počistit, prinesli so kosilo in odpeljali ostale otroke na izlet. Takrat sem v glavi naredila preskok – v bistvu to, da potrebujem pomoč, drugemu ni vedno v breme! V drugo imeti dvojčke je bilo dejansko lažje, s petimi je bilo bolj enostavno kot s tremi, saj so se prvi trije že igrali med sabo, niso potrebovali moje stalne prisotnosti. Danes pa tudi že poskrbijo za mala dva, vidi se, da so ponosni, da so starejši in lahko učijo mlajša.

Velika zanka, ki si jo sami nataknemo, se mi zdi tudi primerjanje, še posebej mamice smo nagnjene k temu. Imam jih pet, pa ne morem nikoli reči, da mi je tako hudo težje kot mamici z enim otrokom. Zdaj še toliko bolje vidim, da si res niti dva otroka nista enaka. Različni so si karakterno, pa tudi ti ne delaš z vsemi enako, ker imajo različne potrebe, na katere se ne uspemo enako dobro odzivati. Eni potrebujejo več telesne bližine, drugi bolj pogovor, skupne aktivnosti … Tako v resnici nikoli vseh svojih otrok ne vzgajaš enako.

Darja, po zadnji porodniški si ostala doma. Je bila to zate težka odločitev?

Darja: Ne, vse skupaj je prišlo zelo naravno. Nikoli si nisem predstavljala, da bom ostala doma. Že prej sem imela s. p. in sem bila lahko zelo fleksibilna. Če bi imela četrtega otroka, bi verjetno tehtala – ostati doma ali ne. Ko pa sva dobila hkrati četrtega in petega, vprašanja sploh ni bilo. Hkrati pa ostajam zelo aktivna – še vedno vodim nekaj stvari, projekti prihajajo, razvijam svoj model učenja družabnih plesov s podporo paru v partnerski zvezi, se stalno izobražujem ...

Tomaž: To, da je Darja doma, v našo hišo prinese toliko družinskega miru, da noben denar, ki bi ga sicer prinesla domov, tega ni vreden.

Pri petih otrocih se partnerski odnos verjetno kdaj znajde na preizkušnji. Kako skrbita zanj?

Tomaž: Svojega odnosa ne prepuščava toku dogodkov ali spontanosti. Sva v zakonski skupini, vsako leto greva na duhovne vaje k p. Vitalu Vidru, letos hodiva na celoletno šolo Imago partnerskih odnosov. Zavedava se, da je najin odnos temelj vsega v naši družini. Kadar ti otroci jemljejo energijo, je zelo pomembno, ali sva v tem skupaj ali vsak zase. Zelo velika škoda za našo družbo se mi zdi, ko vidim, koliko odnosov razpade. Najin zakon je zame najpomembnejša in najdolgoročnejša naložba in je ne mislim pustiti kar tako. Otroci na koncu odidejo, zakon pa ostane.

Darja: Po karakterju sva oba zelo živa, tako da sva že od začetka veliko delala na odnosu. Po drugi strani sva skupaj dala skozi že marsikaj. Pet otrok v manj kot petih letih, to je zares velika preizkušnja za odnos. Enkrat na mesec poskušava iti tudi na zmenek, sicer ne uspe vedno, tik pred poroko sva si obljubila, da si bova mesečno pisala pisma. Zares veliko se pogovarjava (toliko, da nama je prijateljica enkrat rekla, da ne pozna para, ki bi se toliko pogovarjal), ob nedeljah (pa tudi to je večkrat na stand by) je na urniku prav poseben pogovor o najinem notranjem svetu, pri čemer eden drugega

ne komentirava. Marsikomu se to načrtovanje skupnega časa zdi rigorozno, a menim, da je spontanost pogosto precenjena. Če se prepustimo samo spontanosti, ostanemo tam, kjer smo – družba, v kateri le še redki verjamejo v zvestobo in kjer se odnosi končajo pri »in srečno sta živela do konca svojih dni«. Seveda jim nihče ne pove, kaj pomeni tisti »srečno«. Da se je za to treba po letih zakona tudi zavestno truditi.

Bi za konec z nami delila še kaj se vama zdijo največji izzivi pri vzgoji v današnjem času?

Tomaž: Krmarjenje med tistim, kar je prav, za kar imaš energijo, in med slabo vestjo zaradi lastne šibkosti, ko nekaj narediš bolj kot nek refleksni odziv na lastna nerazrešena vprašanja. Vsaka nova doktrina te skuša prepričati, da je najbolj prava. Zato včasih preslišimo zdravo kmečko pamet.

Darja: Zdaj ko je prvi otrok v šoli, opažam, da nas od vsepovsod bombardirajo z množico predpisov, za vse je potrebno dovoljenje. Kot da bomo dosegli popolnost, če bomo vse spravili na papir, v neke okvire in se šli helikopterske starše, ki bdijo nad vsako podrobnostjo otrokovega življenja. To se mi v resnici zdi napuh – mislimo, da zmoremo biti popolni starši. V resnici pa bomo prav vsi, ne glede na trud, svojim otrokom povzročili kakšno travmico. Drug problem pa je čas – tega nam vsem manjka, čeprav ga imamo vsi enako – 24 ur. Ni "fora" samo v kakovostnem preživljanju skupnega časa, ampak tudi v količini in tem, kakšen je starš, ko je z otrokom. Je utrujen, razdražljiv, ga zvečer čaka še kup opravil. Midva sva uvedla to, da so manj časa v vrtcu, vsak je tudi kdaj doma kar tako, ni mu treba zato zboleti ... In meni se stalno ne mudi, zato so naši odhodi mirnejši kot prej. In ker so več doma, imam več časa, da jih učim delati: vsak dan ima vsak od večjih svojo zadolžitev (pospravljanje posode, zlaganje perila, vožnja drv, pobiranje jajc v kurniku).

Intervju: Nina Sojar Košorok
Fotografije: Polona Avanzo

Eva in Gašper Fortuna: »VEČ OTROK NI BREME, AMPAK IZZIV IN PREDNOST«

Dva maksilofacialna kirurga in šest otrok. Oba srčno predana družini, v katerih so otroci »gosto posejani«: Peter (8), Martin (7), Matevž (5), Andrej (3), Nina (skoraj 2), Maša (10 dni). In oba s srcem v poklicu. Gašper na samostojni poti zasebne prakse, Eva – 3. generacija ŠKG in (po lastnih besedah) piflarka, zapisana v zlato knjigo ter zlata maturantka – trenutno na porodniški, sicer pa tik pred specialističnim izpitom. To sta od daleč Eva in Gašper Fortuna.

Od blizu pa nadvse zanimiva sogovornika, ki se nimata za nič posebnega. A sta posebna prav v vsej tej pestrosti, ki jo premoreta ob združevanju velike družine in poklica. Pri njiju ima človek občutek, da prav nič na tem svetu ni pretežko – ne imeti šest otrok ne ob tem biti uspešen v poklicu ne ponoči študirati ali delati torte ali šivati … Kot da ima dan zanju več kot 24 ur. Ob vsem tem med pogovorom ni manjkalo smeha. Večinoma na svoj račun in na račun vseh mogočih prigod, ki se neizbežno pripetijo pri tako veliki družini.

Pa začnimo pri klasiki: noben od vaju ne izhaja iz velike družine, vidva pa imata šest otrok So bile to vajine sanje ali se je želja rojevala sproti?

Eva: Oba sva se ob vprašanju otrok strinjala, da enega zagotovo ne bova imela, mogoče tja do tri. In potem ko sem rodila prvega otroka, sem v porodnišnici rekla: »Gašper, poglej, kako imava lepega otroka, taka genetika ne sme iti v nič.« ☺ In tako jih je sledilo še pet …

Imata jih zelo »na gosto«, z majhno starostno razliko. Vama je bilo kdaj tako težko, da sta se vprašala, ali bosta še zmogla? Kaj je tisti vzgib, ki vaju vodi pri odločitvi za več otrok?

Gašper: Meni se ni nikoli zdelo, da je zelo težko. Saj je izziv, ko je treba skombinirati vse popoldanske dejavnosti in uskladiti to s službo, ampak vedno se najde rešitev. Nikoli nisva na število otrok gledala kot breme. Je pa seveda fizično in psihično naporno, a nikoli tako, da bi mi bilo kdaj koli žal, da imam toliko otrok.

Eva: Je pa res, da sva si vedno želela imeti otroke starostno čim bolj blizu, zato da imajo kaj eden od drugega. Ko so majhni, je to res zelo naporno, predvsem za mamo. Ampak potem, ko odraščajo in se toliko igrajo skupaj, so veliko bolj povezani. Vidim, da je bila to prava odločitev.

Zdaj ko so prvi že toliko starejši?

Eva: Ja, ko vidim, kako skrbijo za mlajše. Mamicam večkrat rečem, da je najhuje imeti drugega otroka, sploh če je prvi še zelo majhen. Tretji je potem bolj »spotoma«, ker se prva dva že igrata. Zdaj rada rečem, da sem gospa: usedem se v kombi, starejši otroci pripnejo mlajše in se odpeljemo. ☺

Verjetno pa morata, da vse teče, biti zelo organizirana. Kar je povezano tudi z načinom vzgoje. Kako gledata na vzgojo v veliki družini?

Eva: To o organiziranosti zagotovo drži. Oba sva dosledna, natančna, racionalna in res nisva lena. Ampak tudi organiziranost ne pride čez noč – postopoma raste s številom otrok. Glede vzgoje pa mislim, da je v številčni družini drugačna kot v družini z enim ali dvema otrokoma, zato ker otrokom puščaš manj manevrskega prostora. Morajo vedeti, kdo je glavni v družini, koga je treba ubogati, naučiti se morajo počakati …

Gašper: In učijo se eden od drugega. Nisi za vse sam. Majhni vidijo starejše, kako se uboga, kaj je treba narediti … Vzgoja je proces.

Eva: Tako da če pri prvem, drugem otroku dobro zastaviš, se vse dobro sestavi. ☺

Torej je nekaj tudi na delitvi vlog, ni vsak za vse. Kako vidita vajini vlogi kot oče in mama?

Eva: Mama ima sigurno drugačno vlogo kot oče. Ona je tista, ki neguje, ljubkuje, vstaja ponoči, skrbi, ko ima nekdo vročino, otroci ji pridejo potožit, ko so težave, se pridejo pocrkljat … Ampak brez očeta bi v ključnih trenutkih, predvsem takrat, ko je treba biti bolj oster, sama težko opravila to vlogo. Oče tudi pokritizira, usmeri, pograja …

Ampak v sodobnih družinah in tudi vaši je večinoma oče veliko zdoma, torej moraš deloma tudi ti prevzemati to vlogo.

Eva: *(Smeh.)*

Gašper: Ja, čeprav otroci dobro vejo, kdaj je doma samo mama, kdaj sta oba in kdaj oče. In obnašanje prilagajajo temu. Ko je doma samo mama, običajno ni neke velike ubogljivosti.

Eva: No, no …

Gašper: No, mama lahko tudi desetkrat reče, pa gre še mimo otroških ušes.

Eva: Ja, večkrat moram povedati, ampak v končni fazi naredijo vse, kar je treba. Mama ima tako vlogo – večkrat preverja domače naloge, z njimi peče piškote, jih uči, kako se pere perilo, lika, pomiva posodo ... Oče je pa tisti, ki posreduje, ko stvari niso narejene – da povzdigne glas in ga ubogajo na prvo besedo. Ne na peto ali tretjo kot pri mami.

Gašper: Zavedam se, kako pomemben je za fante zgled očeta. Svojo vlogo vidim v tem, da fante naučim, kako se preživi, obstane, vse praktične stvari, kako se stvari popravi. Pri nas se ogromno stvari polomi in nihče ne ve, kdo je to storil in kdaj se je zgodilo, zato moramo skupaj popravljati. ☺ Vedno jih tudi zaposlim in vzamem s sabo, da mi pomagajo.

Kakšen je vaš vsakdanjik? Recimo takrat, ko sta oba v službi.

Gašper: Načeloma je bilo tega časa zelo malo, ker je Eva že šestič na porodniški. Pri nas je srečna okoliščina, da živimo nad starimi starši in ko je vsega polno, kombiniramo z njima. Se trudimo, da ju ne vključujemo v vsakdanje aktivnosti, ampak samo ko gre na tesno s časom.

Eva: Dan je videti tako, da zjutraj Gašper vstane med peto in pol šesto ter gre v službo. Jaz z otroki vstajam ob šestih in razvozim najprej najmlajša dva v krajevni vrtec, velika dva na OŠ Alojzija Šuštarja, nato »letim« v klinični center v službo. Po petem otroku sem začela s šesturnim delovnikom, ravno zato da nam znese z logistiko, da lahko otroke pravočasno poberem iz šole in vrtca. To razvažanje in pobiranje v eno smer traja uro in pol. Doma potem jemo kosilo in sledijo popoldanske aktivnosti otrok, ki jih sicer poskušava zelo omejiti, ampak vseeno to pomeni, da dva dni na teden razvažava po dejavnostih, ki si jih z Gašperjem poskušava prirediti tako, da midva fizično in časovno zmoreva. Tisti, ki razvaža, gre med časom dejavnosti v trgovino, tisti, ki je doma, pa pregleduje naloge, se igra z otroki. Potem je večerni ritual z večerjo, tuširanjem, umivanjem zob, molitvijo, v posteljah pa so obvezno med pol osmo in osmo uro. Kar še ne pomeni, da tudi spijo … ☺ Najin čas je v znamenju pogovora o dnevu. Mislim, da najin odnos pri tem rešuje, da nimamo televizije. Tisti čas, ko bi se utrujeni starši zleknili na kavč pred TV in zaspali, se midva malo pogovoriva, nato Gašper do polnoči opravi še svoje službene stvari, jaz pa študiram.

> »Gašper, poglej, kako imava lepega otroka, taka genetika ne sme iti v nič.« In tako jih je sledilo še pet …

Torej je tudi skrb za vajin zakonski odnos na dnevnem redu, verjetno vama veliko pomeni tudi ta. Kako ga negujeta, si vzameta čas samo za vaju?

Gašper: Najbolj naju napolni dopust. Sicer pri nas dopust niso počitnice, ker se ne moreva spočiti. Se pa odklopim od službe in je nekaj drugačnega, da se spremeni dnevni ritem. Vsakodnevno pa s pogovori, ko gredo otroci spat. Včasih s kakšnim sprehodom. Tudi nedeljska maša nama veliko pomeni in naju krepi.

Eva: Na zmenek pa res že dolgo nisva šla.

Eva, bom vprašala tebe: biti v tako zahtevnem poklicu, v katerem že izobraževanje traja dolgo, kasneje pa se to ves čas nadgrajuje, je verjetno ob veliki družini izziv še posebej za žensko. Kako doživljaš to kot mama in kirurginja hkrati?

Eva: Ker sem bila zelo ambiciozna, pridna in predana medicini, je bilo najtežje sprejeti to, da pridejo prekinitve v obliki porodniške in takrat hočeš-nočeš nekoliko izgubiš stik z vrstniki specializanti, stroko in nazaduješ. Nekako tri porodniške sem potrebovala, da sem sprejela, da moram en del svojega življenja posvetiti družini, kirurški vrh pa bo prišel kasneje.

Bo pa? Samo ne gre vse istočasno?

Eva: Seveda. Nikoli nisem izgubila poguma, da ne bi šlo. Tudi vmes me je, ne zaradi strokovnih, ampak zaradi osebnih konfliktov, popadla misel, da lahko ostanem doma, v smislu – saj imam toliko otrok, da mi ni treba končati. A s strokovnega vidika vem, da sem izbrala pravo smer in da imam smisel ter občutek za kirurgijo ter želim priti do konca. Mislim, da je združljivo z družino, saj se da količino in obseg dela ter ambicije prilagoditi, čeprav je treba včasih malo potrpeti.

Imaš pa tudi druge strasti, dva hobija, v katerih blestiš – šivanje in izdelovanje tort (nekaj njenih tort sem videla in preizkusila – v resnici so profesionalne!).

Eva: Že od majhnega imam občutek za oblikovanje ali ustvarjanje in me je tudi med mojim izobraževanjem zamikalo, da bi vpisala še fakulteto za likovno umetnost ali arhitekturo. Ampak potem med študijem medicine in vzporedno dentalne medicine sem te svoje hobije zelo zmanjšala, ker je bilo treba študirati. Zdaj med porodniškimi pa je bil čas, da jih spet oživim in tako sem začela šivati, peči torte in klekljati.

Kako pa tebi, Gašper, uspe dobro usklajevati delo in družino?

Gašper: Sem tip človeka, ki ne rabi veliko spanja in mi ni težko vstati. Zjutraj poskušam čim prej začeti, da sem popoldne z družino, dvakrat na teden pa delam cel dan.

Eva: Ti kar napiši, da je deloholik.

Gašper: Sem deloholik, ampak me žena »bremza«. ☺ Seveda je usklajevanje izziv. Tudi poklicno se temu prilagajam.

Je to lahko tudi prednost?

Eva: Lahko rečem, da se pri več otrocih čas, ki ga imaš zase, povečuje. Čeprav sem velikokrat sama doma z otroki, uspem speči piškote, narediti kremšnite, zašiti hlače, zlikati perilo, ker se otroci med sabo igrajo, jaz pa jih gledam in nadzorujem. Če bi imela samo enega otroka, bi zahteval vso mojo pozornost.

Imate kakšne posebne družinske navade?

Eva: Več jih je. Ena je morda to, da rojstne dneve s širšo družino in botri vedno praznujemo samo enkrat in to na slavljenčev rojstni dan. Obenem pa praznujemo tudi poloviček. Takrat je namesto torte pica.. Posebnost naše družine je tudi ta, da pravzaprav zelo malo hodimo k zdravnikom. Vse naredimo doma: pulimo zobe, jih poliramo in fluoriramo, šivamo, vlečemo nohte dol, ravnamo nosove … Za vnetja ušes sva pa že skoraj specialista – investicija v otoskop se je že povrnila.

Intervju: Darja Ovsenik
Fotografije: Polona Avanzo

Ana in Peter Perdih: »KO ZAČNEŠ SPREJEMATI, SE TI POČASI ODPRE NOV SVET«

Njune poti so se srečale, ko je Peter zaključeval osnovno šolo, Ana pa je bila fazanka na ŠKG. Spozna(va)la in zaljubila sta se ob večernih sprehodih in pogovorih, ki so jih spremljali. Par ter kmalu še mož in žena sta postala že v času študija in kot pravita, so bili ti časi zelo lepi. Danes kemik in zdravnica družinske medicine imata štiri otroke, med njimi hčerko z Downovim sindromom. Na življenje sta se naučila gledati drugače, s hvaležnostjo in sprejemanjem.

Kako sta se spoznala? Ali sta si bila všeč že na gimnaziji? ☺

Peter: Spoznala sva se v pevskem zboru v župniji. Veliko sva se pogovarjala, ko sem jo kot pravi kavalir ob večerih spremljal domov.

Ana: V najinih večernih pogovorih sva odpirala vse mogoče teme in postala zelo dobra prijatelja. In počasi sem se zaljubila v svojega najboljšega prijatelja. ☺

Kako dolgo sta bila par, preden sta se poročila? Kako sta se pripravljala na poroko?

Peter: Par sva postala, ko sva bila oba že na faksu. Poročila sva se po treh letih, kot študenta. Kar se denarja tiče, to ni bilo najbolj udobno, z vseh drugih vidikov pa je bilo super – če bi bil še enkrat mlad ☺, bi se spet poročil tako zgodaj (pri 23-ih).

Ana: Tisti čas je bil lep in smiseln, ustvarila sva veliko spominov.

Peter: Tri leta, ko sva bila par, so bila sama po sebi lepa priprava na zakon. Spoznavala sva se: kaj ona želi, kaj ji je všeč, kaj ji gre na živce.

Bil sem vedno bolj prepričan, da hočem biti z Ano za vedno. To je bila ena taka lepa pot, ki naju je vodila vedno bolj skupaj.

Ana: Izposodila si bom misel, ki sem jo našla te dni: pripravljala sva se za zakon, ne zgolj za poroko. Globoko, zavzeto, zares. In se je obrestovalo.

> “ Na srečo so naju preizkušnje povezale in sva skupaj zato še močnejša.

Ali sta si od nekdaj želela veliko družino ali odločitev/odločitve prihajajo sproti?

Peter: V pogovorih o številu otrok sva bila nekje med tri in pet. A družina ne raste zato, ker si se nekoč nekaj »odločil«. Vsak dan prinaša svoje odločitve. Je pa prvi otrok ogromen mejnik v odnosu. Podobno velikanski pomen je za naju po rojstvu otroka s posebnimi potrebami imela želja, da bi imela še kakšnega otroka. Ta želja je zorela nekaj let, bila pa je bogato poplačana. Da sva prišla do nje, sva morala najprej sprejeti situacijo ter si neštetokrat globoko v sebi potrditi, da tretji otrok ne bo imel vloge lajšanja najine bolečine. Sprejemanje dejstva, da je tvoj otrok še bolj drugačen od drugih otrok, je proces, ki traja, in za katerega ne vem, ali se sploh kdaj konča.

Vsak večji mejnik v Katjinem razvoju je priložnost za veselje in praznovanje. Zdaj je sicer še otrok, nekoč pa to ne bo več, življenjski mejniki bodo pa še vedno prisotni. Ali pa bo morda bolj bolela odsotnost kakšnega življenjskega mejnika, kot so matura, osamosvojitev, fantje in poroka …

Ana: Pogovori pred poroko so neskončno dragoceni. Ko so v drugi nosečnosti ugotovili, da bo morda otrok drugačen, sem vedela, pri čem sem. Vedela sem, da mi ni treba previdno spraševati Petra, ali bi sprejel takega otroka, ker sem odgovor poznala.

Odločitve o povečanju družine pridejo sproti. Najprej v vsakem srcu posebej, potem misel, potem beseda – in veva, da oba misliva na otroka. V družini nas je šest: imava Martina (10 let), Katjo (7), Mirjam (4) in Roka (2). Vsak zase je dragocen, vsak v naše življenje prinaša čisto svoje bogastvo.

Kako skrbita za vajin zakonski odnos, si vzameta čas zase?

Peter: Rada si vzameva čas zase. Ko so otroci kakšen vikend pri starih starših, se mi zdi, da se pomladiva in sva spet mlad, komaj poročen par.

Ana: Rada greva v hribe. In v opero. Rada skupaj kuhava in imava večerjo sama zase. In poletni večeri na balkonu so lepi.

Kako usklajujeta poklicno in družinsko življenje?

Peter: Sem kemik, ki se ukvarja s polimeri, najprej znanstveno-raziskovalno, zdaj pa aplikativno na industrijskem merilu v razvoju umetnih smol za kompozite. In v tem uživam. Usklajevanje službe in družine je pestro. Ko dodaš še kakšno službeno pot, pa je potrebna zunanja pomoč, saj en sam res ne bi zmogel vse naše družinske logistike.

Ana: Tudi jaz imam rada svoje delo. Biti zdravnica družinske medicine je zahtevno, a ne bi zamenjala. Popoldanske ambulante in dežurstva predstavljajo velik logistični zalogaj, a Peter zmore neverjetne reči. Z otroki preživimo manj časa, kot bi želeli, a se ga učimo bolj polno izkoristiti. Ni ga čez valjanje po blazini in žgečkanje vseh naenkrat! Takrat vsaka minuta šteje dvojno!

Peter: Popoldnevi z otroki brez Ane so drugačni. A lepo je, ko gremo na sprehod ali pa samo do trgovine sami. Takrat se kdo bolj odpre in mi pove svoje doživljaje, ki mi jih drugače mogoče ne bi. Takrat izvem kakšne zabavne prigode iz vrtca in šole ali pa imam z najstarejšim sinom bolj fantovski pogovor.

Katera je bila največja preizkušnja, pred katero je bila postavljena vajina družina ali vajin odnos? Kako gledata nanjo?

Peter: Največje preizkušnje so bile povezane z otroki. Ta in ona diagnoza, ko veš, da se bo življenje obrnilo na glavo. Na srečo so naju preizkušnje povezale in sva skupaj zato še močnejša. Naučila sva se pomembne lekcije, da jemljeva vsak dan posebej. Danes se odločava o stvareh, ki so pomembne zdaj, skrbi jutrišnjega dne pa morajo počakati na jutri. Mogoče zveni neodgovorno ali lahkomiselno, pa ni tako. Danes ne morem rešiti problema, ki bo – ali pa ne bo! – nastal čez nekaj let. Zdaj niti nimam vseh podatkov, ki jih bom imel takrat in jih bom potreboval za odločitev. Neodgovorno bi bilo, če bi se tri leta vnaprej obremenjeval s tem, v katero šolo naj vpišem otroka. Zgodilo se nam je tako veliko pomembnih in nepredvidenih prelomnic, da bi bilo škoda časa in živcev, ki bi jih zapravil za sekiranje na zalogo. Večkrat sva opazila, da takrat, ko delaš, kar moreš, življenje prinese priložnosti, ki se zdijo kot podarjene. Predvidela jih nisva, niti jih nisva mogla predvideti, sva pa jih zagrabila. In potem vidiš, da moraš kdaj tudi kaj izpustiti iz rok, da greš lahko svoboden naprej. Dobro v življenju sprejemaš in ga daješ naprej. Včasih pa najprej daš in šele kasneje dobiš nazaj (ob pravem času in z lepimi obrestmi).

Ana: Od zunaj se seveda zdi, da je naša največja preizkušnja to, da ima Katja Downov sindrom. A ni tako. Katja je v naše življenje prinesla nekaj dragocenega. In verjamem, da sva – smo – zaradi nje boljši.

Napoved in rojstvo otroka z Downovim sindromom je šok. Mislim, da predvsem zato, ker so v družbi ti ljudje izločeni, ljudje jih ne poznajo in ne srečujejo. In zato o DS ne vemo nič. Prvo – ali edino? – kar ti pride na misel, je nuhalna svetlina. Preiskava, ki so jo pri nas začeli izvajati zato, da bi se lahko mati že pred rojstvom rešila groze, ki bi jo čakala, če bi se ta otrok rodil. Mora biti pa res zelo hudo, če sistemsko ponujajo staršem (ženskam) rešitev pred tem, ne? In tako potrebuješ čas, da ti skozi vso grozo, ki naj bi jo DS predstavljal, začnejo v zavest prihajati tudi lepše stvari. Ker je veliko lepega! Ko

začneš sprejemati, se ti počasi odpre nov svet. Zgroženo sem ugotovila, da se obremenjujem s stvarmi, ki niso pomembne. Da, Katjino življenje ima smisel, tudi ona ima svoje poslanstvo na tem svetu, Božji otrok je, ljubljena in sveta. In ne, nikoli ne bo študirala, ne bo vrhunska športnica, ne bo … Kakšno potem je njeno poslanstvo? Kaj je pravzaprav smisel življenja? Počasi sem začela razmišljati o življenju drugače. Prevrednotila stvari, jih postavila na novo. In poskušam gledati na svoje življenje podobno kot na Katjino: kaj ima smisel in vrednost v Božjih očeh …

In tako rastem sama, rasteva midva, rastejo najini otroci. Zato Katjin DS za nas pravzaprav ni samo preizkušnja. Ker je v resnici milost. Čeprav velikokrat boli.

Peter: Da, DS je postavil velik in na daleč opazen mejnik v najinem življenju. Ni pa edini. Tudi pri Martinu lahko samo čakamo, kako se bo z leti razvijal glede na gensko bolezen, ki trenutno vpliva »samo« na njegov motorični razvoj in koordinacijo gibov. Od daleč se na srečo ne vidi njegove posebnosti, vseeno pa zahteva sprejemanje drugačnosti ter spopadanje z negotovostjo.

Ana: Na pot se nama postavljajo preizkušnje, a vsakič znova dobiva tudi (po)moč, da življenje v Ljubezni teče naprej.

Kakšen je vajin pristop k vzgoji otrok?

Peter: Predajava jim najin pogled na svet, osmišljava jim najine vrednote in trudiva se biti pri tem čim bolj zdravorazumska. Otrok si mora izoblikovati svoje mnenje, si postaviti svoje cilje in imeti svojo voljo in želje. Ni pa najina naloga, da otroka neprestano servisirava pri vsem tem. Želje otrok se marsikdaj izključujejo med seboj – kar je seveda vir hudih stisk in neznanskih krivic. ☺ Kot so se naučili uskladiti glede izbora ali vrstnega reda risank, ki jih želijo gledati, upam, da se bodo znali tudi glede večjih stvari, ko bo čas za to. In kot se učijo postaviti zase, ko si pulijo iz rok sestavljanke, upam, da se bodo znali postaviti zase tudi, ko ne bodo več otroci in ko bo v igri precej več. Nočem biti kot policaj, ki ureja trenja med njimi (čeprav si moja ušesa velikokrat želijo, da bi bil tak), ampak jim hočem pomagati, da sami najdejo dobro rešitev. Okvire vedenja seveda postavljava midva, znotraj tega pa želiva otrokom pustiti svobodo.

Ana: Nočeva delati namesto njih, ampak jim dati možnost, da se učijo prevzemati odgovornost za svoje odločitve.

Kakšno »dediščino« želita podariti svojim otrokom?

Peter: Na družino se vedno lahko zaneseš; spoštovanje sebe in drugega; iskanje dobrega v sočloveku; navdušenje nad svetom okoli sebe.

Ana: »Vse, kar se dogaja, se dogaja, kakor je prav. Ti moraš le vse z ljubeznijo sprejeti in delati dobro.« Osnova za tak pogled pa se skriva v najinem poročnem evangeliju: Lk 12, 22–34.

Ali bi se še enkrat odločila za Škofijsko klasično gimnazijo? Če da, zakaj?

Peter: Odločitev pred 20 leti za ŠKG je bila pravilna. Zelo cenim širino znanja, ki sem ga dobil, da dobre družbe sploh ne omenjam! Kot naravoslovec lahko rečem, da sem dobil precej dobro znanje naravoslovnih predmetov. Velikokrat mi je pa prišla prav tudi klasična in bolj humanistično obarvana izobrazba, ki deluje zelo osvobajajoče in širi obzorje. Konec koncev sem po maturi šel najprej na FDV, kjer mi je velikokrat prav prišla klasična izobrazba, vzporedni študij kemije je prišel na vrsto šele dve leti kasneje. Ali bi se danes spet odločil za ŠKG? Ne vem, ker današnjo ŠKG premalo poznam.

Ana: Uh, vsa prijateljstva, spoštovanje, resne debate, široko znanje, ekskurzije, odpiranje obzorij … Neprecenljiva izkušnja. In vir čudovitih spominov. Da, še enkrat bi šla na Škofijsko.

Ali bodo tudi vajini otroci hodili na ŠKG? ☺

Peter: Če bodo tako želeli.

Ana: Želim jim, da bi se o šolanju čim bolj samostojno odločili. Če bo ŠKG, naj to ne bo zaradi moje sentimentalnosti, ampak ker je zanje dobro. Želim si, da bi kmalu imeli tudi center katoliških poklicnih šol – da ne bi bili dobre vzgoje, varnega okolja, podajanja širine in vseh ostalih pozitivnih vidikov deležni samo učno najboljši otroci.

Intervju: Tina Martinec Selan
Fotografije: Polona Avanzo

Draga alumna, dragi alumen,

morda se še spominjaš časov, ko si na Škofijski klasični gimnaziji dežural za mizo ob vhodu v knjižnico. Dolgočasje je prekinila s. Mira, ki je mimo na vozičku pripeljala gospoda Alojzija Šuštarja. Vračala sta se s kosila in g. Šuštar je skoraj vsakokrat iz žepa potegnil pomarančo ali bonbon in tvoja usta raztegnil v nasmeh.

Ali pa si mlajši in se spomniš, kako smo ustanovili Osnovno šolo, poimenovano po pokojnem Alojziju Šuštarju. Gimnazijske hodnike je takrat preplavilo čebljanje, pa otroški smeh in vreščanje nenavadnih frekvenc. Ko ste gimnazijci hiteli v jedilnico na malico, so se vam pod nogami motovilili sedemletniki. Ne vem, ali so ti šli na živce ali so se ti zdeli ljubki in prisrčni.

Po maturi si se poslovil od Zavoda sv. Stanislava in šel svojo pot. Študij, poroka, dojenčki … Predno si se prav dobro zavedel, da si oče, mama, je bil tvoj prvorojenec že goden za šolo. Katero šolo? Kaj, če bi vpisali fantiča, dekliča na OŠ Alojzija Šuštarja?

Vsako leto vpišemo 50 prvošolk in prvošolcev, prošenj dobimo še enkrat toliko. Prebiram prošnje za vpis, berem utemeljitve staršev, zakaj bi radi vpisali otroka prav na OŠAŠ. Ti ne pozabiš na predvpisnico pripisati, da si bil nekoč škofijec/škofijka. In jaz, ne bodi lena, na sprednjo stran otrokove prijavnice pripišem »oče ŠKG« ali »mama ŠKG«. Gospe mi daste še dodatno delo, saj se moram iz radovednosti dokopati do vašega dekliškega priimka.

Razgovori so naporni. S šolskim kaplanom in s svetovalno delavko Barbaro (mimogrede, tudi ona je škofijka) več dni zapored cele popoldneve sedimo in se s kandidati in starši pogovarjamo, kako si predstavljajo šolo, kaj pričakujejo od šole. Velikokrat so pričakovanja prevelika, vem, da jih bomo razočarali. Svetujemo jim, naj gredo na drugo šolo. Ko vstopiš ti, škofijec, je naš klepet veliko bolj sproščen. Tvoja pričakovanja so realna. Morda je zate novo le to, da bo tvoj otrok preživel veliko časa zunaj, v učilnici v naravi, da bo plezal po drevesih, skrbel za kure in ovčke in bo pogosto umazan, ko bo odhajal domov. Sicer pa poznaš vse druge močne in šibke točke naše ustanove, veš, kaj so duhovne obnove, kaj je klasična kultura, kakšne so akademije ob prazniku sv. Stanislava, kako lepo pojejo naši pevski zbori, kakšne so jutranje mašce (op. kratke maše). In čeprav vse to veš ali pa prav zato, si se odločil, da boš otroka, svoje največje bogastvo, zaupal naši šoli.

Zahvaljujem se ti za zaupanje. Upam, da tvoj otrok rad prihaja v OŠ Alojzija Šuštarja. Ti pa, da se nasmeheš, ko ti doma pripoveduje, kako so se v razredu prepirali, kakšne razredne jaslice bodo naredili. S ponosom ga gledaš, ko odlično nastopa na akademiji in bi najraje, ko sediš med tisočglavo množico gledalcev, zavpil: »Ali veste, profesorji in moji nekdanji sošolci, da je to moj otrok?« Vemo, vemo in smo tako kot ti ponosni nate in nanj!

Gimnazijska profesorica
in osnovnošolska ravnateljica Marina

Drage bralke, dragi bralci,

vesel sem, da vas smem nagovoriti preko naše revije *Amor*. Z mnogimi med vami se osebno poznam, saj smo se srečavali na hodnikih in v učilnicah pri pouku vere in kulture, na duhovnih obnovah, ekskurzijah in drugih dogodkih v okviru šole ali izven nje. Z vsemi, ki ste morda končali šolanje pred letom 2004, ko sem prišel v Zavod sv. Stanislava, želim deliti nekaj utrinkov iz mojega življenja.

Rojen sem bil v Radomljah in sem po končani osnovni šoli vstopil v malo semenišče v Vipavi in tam obiskoval Srednjo versko šolo, ki je leta 1991 postala Škofijska gimnazija Vipava, na kateri sem zaključil šolanje. Kot večina fantov, ki smo bili v malem semenišču, sem tudi jaz nadaljeval študij na Teološki fakulteti. Po dveh letih študija v Ljubljani mi je tedanji nadškof dr. Alojzij Šuštar omogočil nadaljevanje študija na Papeški univerzi Gregoriana v Rimu. V času študija sem bival v Papeškem zavodu Germanik in Hungarik. Po zaključku osnovnega študija teologije sem v Sloveniji opravil civilno služenje vojaškega roka v okviru Slovenske Karitas v Duhovniškem domu na Lepem potu. Drugo stopnjo študija sem nadaljeval na Papeški univerzi Salesiana v Rimu na oddelku za mladinsko pastoralo in katehetiko. V duhovnika sem bil posvečen v svetem letu 2000 v ljubljanski stolnici. Po koncu študija sem 2001 postal kaplan v župniji Domžale, kjer sem deloval tri leta. Od leta 2004 sem v Zavodu sv. Stanislava. Najprej sem bil štiri leta kaplan v Jegličevem dijaškem domu, nato pet let kaplan na Škofijski klasični gimnaziji in hkrati eno leto tudi na novoustanovljeni Osnovni šoli Alojzija Šuštarja. Do leta 2013 sem bil tudi učitelj vere in kulture, večino časa v prvem letniku, občasno pa tudi v tretjem in četrtem. Od leta 2013 do marca 2018 sem bil tajnik Medškofijskega odbora za mladino in voditelj univerzitetne pastorale. Bival sem v zavodu in bil kaplan v Študentskem domu Janeza F. Gnidovca. Od 1. marca letos mi je zaupana služba vodenja zavoda.

Hvaležen sem za vsa leta, ko smem delovati v zavodu. Hvaležen sem za vsa srečanja in vsakogar od vas, da smo lahko delili del svojega življenja drug z drugim.

Naj bo praznično leto, ki ga obhajamo, priložnost, da poživljamo pripadnost naši skupni zgodbi in iščemo prave poti za prihodnost.

Anton Česen, direktor

Sklad za pomoč družinam

Sklad za pomoč družinam je bil ustanovljen leta 1995. Temeljno poslanstvo je, da omogoča kvalitetne možnosti za šolanje tudi otrokom iz številčnejših ali socialno šibkejših družin. Mesečno razdelimo okoli 8.000 EUR za zniževanje prispevkov v osnovni šoli, gimnaziji in dijaškem domu. Sredstva, ki jih razdelimo v sklad, darujejo številni dobrotniki (profesorji, učitelji, nekdanji dijaki, starši in številni drugi). Z njihovo pomočjo in darom letno pomagamo več kot 200 družinam, ki prejemajo od 20 do 160 EUR pomoči mesečno.

Želim prispevati v Sklad za pomoč družinam

Sklad lahko deluje le, če ima na voljo dovolj sredstev. Mnogi dobrotniki, ki so darovali v preteklosti, so žal že pokojni. In sklad potrebuje nove člane. Že majhen dar lahko naredi veliko, ko smo med seboj povezani v verigi dobrote. V sklad lahko prispevate preko **univerzalnega plačilnega naloga** (UPN) ali se odločite za **mesečni prispevek** na podlagi pristopne izjave in sklenitve SEPA direktne obremenitve (SDD). Vse, ki ste v preteklosti prejemali pomoč in ste že v rednem delovnem razmerju, kakor tudi druge, vabimo, da se s rednim ali občasnim prispevkom pridružite članom sklada.

Namenitev 0,5 % dohodnine

Zakon o dohodnini omogoča davčnim zavezancem, da sami odločate, komu boste namenili do 0,5 odstotni delež odmerjene dohodnine, ki ga država namenja za financiranje splošnokoristnih ustanov. Davčni zavezanci lahko torej del dohodnine, **ki ga od vas v vsakem primeru vzame država in ne pomeni nikakršne dodatne davčne obremenitve**, preusmerite v donacijsko podporo upravičenim organizacijam. Med upravičenci za ta del dohodnine je s področja šolstva tudi Zavod sv. Stanislava (davčna številka 13707787). Če se do sedaj še niste odločili za namenitev dela dohodnine, lahko to storite kadar koli. Prav tako lahko vedno spremenite svojo odločitev. Vaša odločitev za vas ne predstavlja nobene dodatne finančne obremenitve. Za vsa dodatna pojasnila nam pišite na **sklad@stanislav.si** ali pokličite **01 58 22 208**.

Ekipa alumni in napoved dogodkov

Vodenje Kluba Alumni Škofijske klasične gimnazije je po junijskem občnem zboru prevzela nova ekipa. Predsednik je postal **Žiga Sojar** (7. generacija), v upravni odbor pa so bili izvoljeni **Nina Sojar Košorok** (11. generacija), **Matej Rajk** (6. generacija), **Marko Weilguny** (10. generacija) in **Teja Primožič** (18. generacija).

Med poletjem smo pripravili zanimiv in pester program dogodkov, ki vam jih predstavljamo v spodnjem koledarju. Za dodatne informacije o dogodkih ter ostalem dogajanju alumni kluba spremljaj našo spletno stran **www.alumni.si** in naš Facebook profil @**AlumniSKG**.

Koledar dogodkov

NOVEMBER 2018

Stanislavovanje
13. november ob 19. uri
Dvorana Matije Tomca, Zavod sv. Stanislava

Okrogla miza – gost ddr. Klemen Jaklič, ustavni sodnik
27. november ob 19. uri
Zavod sv. Stanislava

DECEMBER 2018

Alumni prednovoletno druženje
14. december ob 20. uri
Lokacijo sporočimo naknadno

JANUAR 2019

Smučarski dan
5. januar 2019

Košarkarski turnir
19. januar 2019

Kako naj otroke naučim ravnanja z denarjem? - Marja Milič, odgovorna urednica Mojih Financ
24. januar 2019 ob 19.00
Zavod sv. Stanislava

FEBRUAR 2019

Dobrodelni dogodek s plesom v sodelovanju z Osnovno šolo Alojzija Šuštarja
14. februar 2019

Piši nam!

Si se preselil in bi želel prejemati *Amor* na novi naslov? Si spremenila priimek? Imaš ideje za sodelovanje z nami? Morda vprašanje ali pripombo? Veseli bomo tvojega sporočila na **alumni@stanislav.si**.

Mesečni intervjuji

Vabljeni k prebiranju spletne rubrike Mesečni intervjuji na **www.alumni.si**, kjer bodo na voljo intervjuji z zanimivimi alumni.

Imaš idejo za Alumni?

Če imaš idejo za dogodek ali bi se nam rad pridružil pri organizaciji ali izvedbi katerega izmed dogodkov, nam piši na **alumni@stanislav.si**.

Zaključni piknik in garažna razprodaja

Kot vsako leto smo tudi letos alumni leto zaključili s piknikom, ki je tokrat potekal drugo soboto v juniju. Vreme nam je bilo zelo naklonjeno in kljub slabi vremenski napovedi je na nas ves čas sijalo sonce. Dopoldan nam je predsednica Sanja Martinec predstavila izvedene dogodke in podrobnosti o delovanju kluba in se v imenu upravnega odbora (v katerem sta bila lani še Gregor Šijanec in Gašper Sojar) poslovila kot predsednica ter simbolično predala vodenje kluba v nove roke. V novem šolskem letu bo klub vodil Žiga Sojar, v upravnem odboru pa se mu bosta pridružila Matej Rajk in Nina Sojar Košorok. Nato smo nadaljevali bolj sproščeno. Otroci so se veselo zapodili na igrala v zavodskem parku, preizkušali kotalke SMS in se sladkali z vaflji, odrasli pa smo se družili v prijetni senci dreves. Letos smo skupaj s piknikom prvič pripravili tudi garažno razprodajo, kjer se je dalo na stojnicah dobiti vse mogoče. Organizirali smo tudi zbiranje starih električnih aparatov, ki jih je odpeljala družba Zeos, izkupiček pa bo namenjen društvu Rdeči noski. Posebej nas je razveselil tudi obisk novega direktorja Antona Česna, ki si je vzel čas za druženje z nami.

Nina Sojar Košorok
Fotografija: Polona Avanzo

Podpri AMO®!

Spoštovani alumni,

tokrat vas želimo vse nagovoriti v luči našega temeljnega vodila, »UNITAS, LIBERTAS, CARITAS«. Zagotovo ste opazili, da Klub Alumni ŠKG za vas dvakrat letno izda revijo AMO®.

Vsaka številka je posvečena določeni temi in je namenjena predstavitvi dejavnosti čim širšega kroga posameznih alumnov in s tem spodbujanju sodelovanja med nami.

Revija je v fizični obliki poslana vsem nekdanjim dijakom, tj. okoli 2900 oseb, kot tudi profesorjem in dobrotnikom in tako dosega najširši možni krog alumnov. Do vseh številk revije v PDF-obliki pa lahko dostopa vsak preko spletne strani **http://alumni.si**.

Klub deluje na prostovoljni bazi. Za izdajo revije, ki je ključnega pomena za povezovanje alumnov, pa so seveda potrebna ustrezna finančna sredstva. Člani Upravnega odbora se vsakič potrudimo, da vsaj delno zagotovimo potrebna finančna sredstva za izhajanje revije. Hvala Zavodu sv. Stanislava in vsem alumnom, ki ste do sedaj že podprli izdajo revije AMO®; vi ste tisti, ki omogočate, da lahko revija vsakič znova izide. Verjamemo, da bomo tudi v prihodnosti uspešno sodelovali.

Tokrat pa se obračamo tudi na vas, drage alumne in alumni, za vašo podporo – v kolikor radi preberete revijo AMO®. Prosimo vas za vaš prostovoljni prispevek, ki bo namenjen izključno za revijo AMO® in ostale dejavnosti Alumni kluba.

Za lažjo odločitev smo pripravili tudi priporočeno lestvico donacij: bronasti donator – 10 €, srebrni donator – 25 €, zlati donator – 50 €. Donirate lahko kot podjetje: bronasti donator – 25 €, srebrni donator – 50 €, zlati donator – 100 €.

Višina prispevka je odvisna od vas samih in ga lahko nakažete na TRR Kluba Alumni ŠKG: **SI56 0700 0000 1479 922** oziroma preko spodnje položnice.

V naslednji številki revije AMO® bomo predstavili število donacij po posamezni kategoriji.

Tako članstvo v klubu kot revija AMO® sta brezplačni in želimo, da bo tako tudi v prihodnosti.

Prav tako pa ste vsi povabljeni k aktivnemu članstvu in sodelovanju v Klubu Alumni ŠKG, pri izhajanju revije AMO® ali pri pripravi dogodkov.

Že vnaprej se vam zahvaljujemo za sodelovanje in podporo ter vas lepo pozdravljamo.

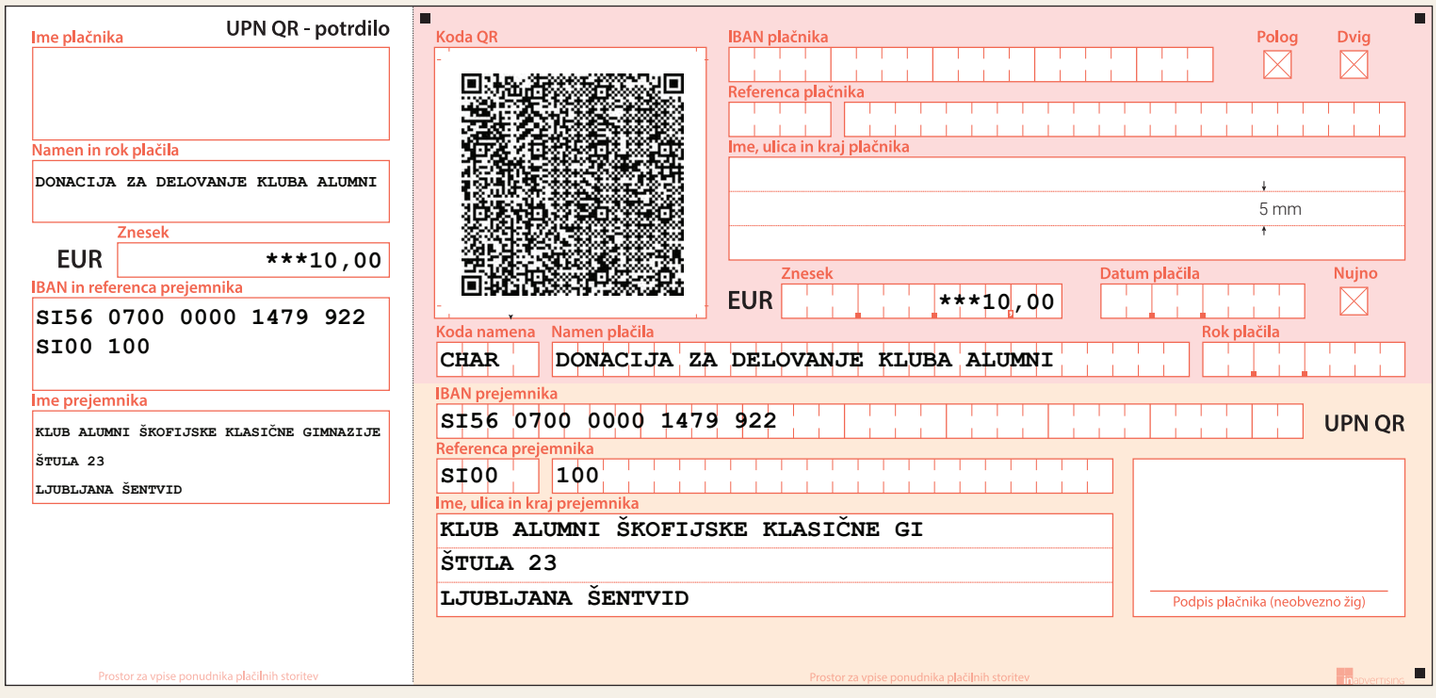

unitas libertas caritas
ALUMNI KLUB ŠKG

MLADOST IZ ZRN SONCA STKANA

Praznik zavetnika sv. Stanislava bomo počastili s slovesno sv. mašo in slavnostno akademijo **v torek, 13. novembra**.

Sveta maša bo **ob 15. uri** v župnijski cerkvi sv. Vida v Šentvidu. Akademija bo **ob 17. uri** v športni dvorani Osnovne šole Alojzija Šuštarja.

Po zaključku slavnostne akademije vas Klub Alumni ŠKG prijazno vabi na

STANISLAVOVANJE – srečanje nekdanjih škofijk in škofijcev **ob 19. uri** v dvorani Matije Tomca v Zavodu sv. Stanislava.